

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ

Πανελλήνιος Σύλλογος
Θεματικού Φιλοτελισμού & Νεότητας

Τριμηνιαίο φιλοτελικό & πολιτιστικό περιοδικό

Έτος 13^ο, Αρ. 52. Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2012

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ

Τριμηνιαία Περιοδική Έκδοση, Έτος 13^ο, Τεύχος 52^ο, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2012
Ιδιοκτήτης: ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ
Εκδότης-Διευθυντής: Π.Λεούσης.
Συντακτική Επιτροπή: Π.Λεούσης, Π.Καγκελάρης, Θ. Απέργης
Αγίου Δημητρίου 12, 14452 Μεταμόρφωση. Τηλ. 210 2825134, e-mail: p_leoussis@hotmail.com
www.thematic-philatelist.gr, <http://themaphila.blogspot.com>
Υπεύθυνος τυπογραφείου: "NO+ADO", Κυριάκος Αλεξίου & Σια ΕΕ
Διανέμεται δωρεάν στα μέλη. Ετήσια Συνδρομή € 15. Εγγραφή € 5.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

CONTENTS

Γράμμα του προέδρου	1	Editorial	1
Οι αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες.....	2	The ancient Olympic Games	2
Η σβούρα	10	The whipping-top	10
Οι Ετρούσκοι	12	The Etruschi	12
Όταν η τσουλήθρα γίνεται τουριστική ατραξιόν	15	When the slide becomes a tourist attraction	15
Η Οδύσσεια του "Jolly Boat"	16	The "Jolly Boat" Odyssey	16
Χέλια και ...φιλοτελισμός!	17	Eels and ...philately!	17
Αναδρομή στις Ελληνικές Φιλοτελικές Εκθέσεις	18	History of the Hellenic philatelic exhibitions	18
Λειτουργικό Δράμα, προπομπός του σύγχρονου θεάτρου.....	22	Liturgical drama (Passion spiele), pioneer of modern theatre	22
Το σίδηρο	26	The iron	26
"Ποδήλατα" και "καμήλες" ιδιαίτερης αίγλης!	28	"Bicycles" and "camels" of particular prestige!	28
Ένας ιταλικός φάκελος με πολλή Ελλάδα!	31	An Italian cover full of ...Greece!	23
Ανοιχτή Επιστολή: <i>Νομίσματα/γραμματόσημα</i>	32	Open letter: <i>Money in the form of stamps</i>	24
Η διέλευση της Αφροδίτης εμπρός από τον ήλιο ...	35	Transit of Venus in front of the sun	35
Δικά μας και δικά σας νέα	36	Our and your philatelic news	36
Η Τούβα και τα γραμματόσημά της	38	Tuva and its stamps	38
Νέες εκδόσεις Ελλάδας - Κύπρου - ΟΗΕ	40	New issues of Greece, Cyprus, UN	40
Αχ! Αυτό το πλάνο	44	Thematic plans	44

Εικόνα εξωφύλλου: Γραμματόσημα από το άρθρο "Οι αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες!".

THE THEMATIC PHILATELIST

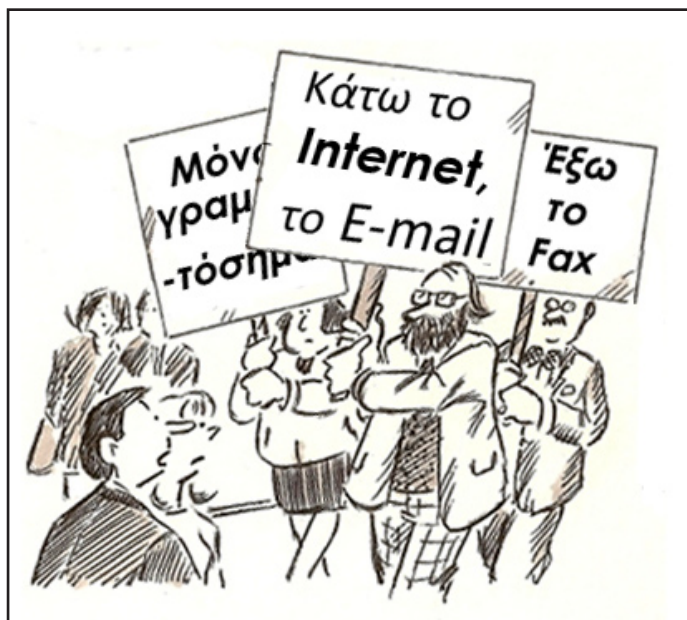
Quarterly Journal. Year 13th. No 52, October-December 2012
Owner: THE PANHELLENIC SOCIETY OF THEMATIC PHILATELY
Editor-Director: Pantelis Leoussis
Editorial Committee: P. Leoussis, P. Cangelaris, Th. Apergis
Address: 12, Agiou Dimitriou Str., GR-14452 Metamorphosi, Athens
Tel. +31- 210-2825134; e-mail: p_leoussis@hotmail.com
www.thematic-philatelist.gr, <http://themaphila.blogspot.com>

The journal is distributed gratis to the members
Annual subscription € 15. New members' subscription € 5

Διοικητικό Συμβούλιο 2011-2013 Πανελληνίου Συλλόγου Θεματικού Φιλοτελισμού

Παντελής Λεούσης Πρόεδρος,
Παναγιώτης Καγκελάρης Αντιπρόεδρος,
Σπύρος Παπαγιάννης Γεν. Γραμματέας,
Αλέκος Ιατρίδης Ταμίας,
Βασίλης Αγραφιώτης Έφορος,
Θανάσης Απέργης (Θεσσαλονίκη) μέλος,
Αριστομένης Καλυβιώτης (Καρδίτσα) μέλος.

Εξελεγκτική επιτροπή:
Βασίλης Αποστολόπουλος
Παναγιώτης Θεοδωρόπουλος
Ευάγγελος Ολύμπιος

- Είναι η μαχητική πτέρυγα της Φιλοτελικής Εταιρείας που δαδηλώνει.

Ο Θεματικός φιλοτελιστής έχει τιμηθεί με τα εξής μετάλλια:
EUROCUPRUM 2001 (Πολωνία) Χάλκινο, ΕΦΙΛΑ 2002 (Ελλάδα) Μεγάλο Αργυρό
TEMEX 2003 (Αργεντινή) Μεγάλο Αργυρό, BRNO 2005 (Τσεχία) Επάργυρο
JERUSALEM 2006 Αργυρό, BALKANFILA 2007 Μεγάλο Αργυρό, CHINA 2009 Αργυρό,
ANTVERPIA 2010 Αργυρό, BALKANFILA 2012 Μεγάλο Αργυρό

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας και το blog:

www.thematic-philatelist.gr ▶

<http://themaphila.blogspot.com> ▶

Προς τους φίλους αναγνώστες... με ευχές για ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ!

Αγαπητοί φίλοι,

Ένας ακόμα χρόνος μας αποχαιρέτησε βιαστικός. Ένας ακόμα όπως όλοι οι τελευταίοι, με αύξουσα πρόοδο ταχύτητας φυγής για τους "πρεσβύτερους". Κατά ένα περίεργο τρόπο, όσο μεγαλώνουμε, τόσο περισσότερο βιαστικά έρχεται και παρέρχεται ο "πανδαμάτωρ". Αν και δεν μπορώ να το αποδείξω μαθηματικά, εντούτοις σας διαβεβαιώνω ότι συμβαίνει!

Οι φόβοι μας για την τύχη του Ταχυδρομικού και Φιλοτελικού Μουσείου της Αθήνας, όπως εκφράστηκαν στην παρούσα στήλη του προηγούμενου τεύχους, εξέλπταν μετά την πληροφορία ότι ήδη υπεγράφη Προεδρικό Διάταγμα, με βάση το οποίο "Ο Μητροπολιτικός Ναός" του Ελληνικού Φιλοτελισμού το Ταχυδρομικό και Φιλοτελικό Μουσείο πέρασε στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων. Αυτό σημαίνει πως θα εξαιρεθεί από τα προς πώληση περιουσιακά στοιχεία των ΕΛΤΑ. Τόσο το κτήριο όσο και οι φιλοτελικοί θησαυροί του θα παραμείνουν οριστικά σε ελληνικά χέρια.

Με τις δύσκολες συνθήκες που περνά η χώρα μας, θα ήταν παράδοξο να αναμένονται ευχάριστοι απολογισμοί για το 2012, ούτε και αισιόδοξοι προϋπολογισμοί για το 2013. Όλοι οι σύλλογοι κάνουν αγώνα για να τα βγάλουν πέρα. Οι δυσκολίες πολλές. Εφέτος μάλιστα προστέθηκε άλλη μία: Η πολύτιμη επιχορήγηση των ΕΛΤΑ που –ως γνωστόν- δίνεται με καθυστέρηση, περιλάμβανε εφέτος μόνο γραμματόσημα, δημιουργώντας το πρόσθετο πρόβλημα της διάθεσής τους.

Παρά ταύτα, έγιναν κάποιες δραστηριότητες που φανερώνουν πως ο Ελληνικός Φιλοτελισμός αντιστέκεται και επιμένει.

Τέτοιες ήταν, για παράδειγμα, οι ιστορικού-φιλοτελικού περιεχομένου εκδηλώσεις της Ελληνικής Φιλοτελικής Εταιρείας (Μέγαρο Παλιάς Βουλής) και της Φιλοτελικής Εταιρείας Λέσβου, ο λαμπρός εορτασμός των 75 χρόνων της Φιλοτελικής Εταιρείας Αθηνών (ξενοδοχείο Παρκ) με την έκτακτη εορταστική έκδοση της "Φιλοτελικής Ηχούς", οι κάποιες μικρές τοπικού ενδιαφέροντος εκθέσεις που ακούστηκαν από τη βόρειο Ελλάδα, τα φιλοτελικά περιοδικά που εξακολούθησαν ανελλιπώς να εκδίδονται...

Ωστόσο, κυρίαρχο φιλοτελικό γεγονός για το 2012 ήταν, χωρίς αμφιβολία, η απόκτηση ιδιόκτητου γραφείου από την Ελληνική Φιλοτελική Ομοσπονδία.

Δυστυχώς, στον απολογισμό του 2012 δεν αναφέρονται εκθέσεις. Στα αιτήματα για την ελάχιστη χρηματοδότησή τους ορθώνονται συμπαγείς τοίχοι άρνησης, ενώ και αυτοί οι Δήμοι που κάποτε συνεργάζονταν με τους συλλόγους και συνδιοργάνωναν μικρές ή μεγαλύτερες εκθέσεις, παρουσιάζονται από καιρό αρνητικοί.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, όσο μεγάλη και αν είναι η κρίση, ο οργανωμένος Ελληνικός Φιλοτελισμός πρέπει να εξακολουθήσει να αντιστέκεται. Δεν είμαστε εξάλλου μαθημένοι στα "πολλά". Θα παλέψουμε για να υπάρχουμε και να υπηρετούμε το πανέμορφο χόμπι μας.

Είθε ο νέος χρόνος να είναι καλύτερος για το φιλοτελισμό, για τους συλλόγους, για όλους μας.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ από καρδιάς!

Ο πρόεδρος

Η αρχή των Ολυμπιακών Αγώνων χάνεται μέσα στις παραδόσεις και τη μυθολογία. Μία από τις παλαιότερες θέλει να έχουν καθιερωθεί από τον Δία μετά τη νίκη επί του πατέρα του Κρόνου. Σύμφωνα με άλλη παράδοση, ο Ηρακλής Δάκτυλος, ο μεγαλύτερος αδερφός των Κουρητών, φέρνοντας το Δία στην Ολυμπία οργάνωσε αγώνες δρόμου μεταξύ των αδερφών του με έπαθλο ένα στεφάνι αγριελιάς. Ήταν αυτός που ονόμασε τους αγώνες "Ολύμπια" και καθιέρωσε τη διεξαγωγή τους κάθε 5 χρόνια επειδή τα αδέρφια του ήταν πέντε.

Υπάρχουν όμως και μύθοι που θέλουν ιδρυτή των Ολυμπιακών Αγώνων τον ήρωα Ηρακλή (γιο του Δία και της Αλκμήνης), οποίος, αφού εξέτρεψε τους ποταμούς Αλφειό και Πηνειό για να καθαρίσει την κόπρη του Αυγεία, οργάνωσε έναν αγώνα δρόμου με τους τέσσερις αδελφούς του, με κότινο για το νικητή ένα κλαδί ελιάς.

Το στάδιο της αρχαίας Ολυμπίας.

Τέλος, ως ιδρυτής των Ολυμπιακών Αγώνων φέρεται και ο Πέλοπας, ο γενάρχης της Πελοποννήσου.

Για πολλά χρόνια οι Ολυμπιακοί Αγώνες παραμελήθηκαν και ξεχάστηκαν, μέχρι που η Πυθία συμβούλεψε τον Ίφιτο, βασιλιά των Ηλείων, να τους αναβίψει προκειμένου να σταματήσουν οι εμφύλιοι πόλεμοι. Έτσι, από το 776 π.Χ. έχουμε τις πρώτες καταγραφές Ολυμπιακών Αγώνων σε στήλες.

Ο πρώτος καταγεγραμμένος ολυμπιονίκης ήταν ο Κόροιβος, ένας ταπεινός φούρναρης και αθλητής από την Ήλιδα που κέρδισε τον αγώνα δρόμου ενός σταδίου (κάθε

στάδιο αντιστοιχούσε με 192,27 μ., ή 600 μήκη του ποδιού του Ηρακλή). Ο αγώνας αυτός αποτελούσε το μοναδικό αγώνισμα στίβου στις πρώτες 13 Ολυμπιάδες.

Τα χρόνια εκείνα η Ολυμπία δεν ήταν πόλη αλλά ένα ιερό που ανήκε στην πόλη/κράτος της Ηλείας. Οι μόνοι κάτοικοί της ήταν οι ιερείς της λατρείας του Δία, φρουροί των ναών και των θησαυρών της. Ένας φράχτης προφύλασσε το ιερό Άλσος της Άλτεις, στο οποίο υπήρχαν περισσότερα από 3.000 αγάλματα, με πιο διάσημο το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Διός, ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου, έργο του γλύπτη Φειδία.

Στη μία από τις πλευρές της Ιεράς Άλτεις βρισκόταν η Πα-

Αθλητές στο Γυμνάσιο: Νεαρός βοηθός ασχολείται με το σανδάλι του ενός. Ο άλλος ετοιμάζεται να αλοιφεί με λάδι. Ο 3ος κρατά το σιγήλιο για να καθαρίσει το δέρμα του, ενώ ο βοηθός του δίνει κάτι χρήσιμο. Ο 4ος είναι άλτης και κρατά τους αλήτρες, ενώ ο 5ος εξετάζει το ακόντιο.

Ολυμπίας κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, και ήταν αφιερωμένοι στο θεό Δία. Στους αγώνες αυτούς έπαιρναν μέρος μόνο ελεύθεροι Έλληνες, ενώ δεν είχαν δικαίωμα συμμετοχής όσοι είχαν διαπράξει κάποιο έγκλημα ή δεν πλήρωναν το πρόστιμο που τους επέβαλαν οι Ηλείοι για παράβαση της εκειχειρίας. Επίσης, από τους αγώνες αποκλείονταν οι βάρβαροι, οι δούλοι και οι γυναίκες.

Ολους τους Έλληνες, κάθε Έλληνας είχε τη δυνατότητα να πάει στους αγώνες με ασφάλεια, είτε σαν απλός θεατής είτε σαν αθλητής.

Αρχικά, όπως ήδη είπαμε, το αγωνιστικό πρόγραμμα διαρκούσε μία ημέρα και περιελάμβανε μόνο τον αγώνα δρόμου ενός "σταδίου". Με τον καιρό οι Ολυμπιάδες πέρασαν στις δύο, στις τρεις, μέχρι που τελικά έφτασαν να διαρκούν πέντε ημέρες.

Το "Ολυμπιακό χωριό" της αρχαίας Ολυμπίας μπορούσε να φιλοξενήσει περίπου 40.000 άτομα, τα οποία συνδύαζαν τις θρησκευτικές τελετές, τις

λαίστρα που ήταν προπονητήριο για την πάλη, το παγκράτιο και τα άλματα, το Γυμνάσιο που ήταν το προπονητήριο για τα υπόλοιπα αθλήματα, το Πρυτανείο όπου η έδρα της ελλανοδικού επιτροπής, το εργαστήριο του Φειδία, το Λεονοδαίον που χρησίμευε σαν ξενώνας για σημαντικά πρόσωπα, το Θεοκόλιον όπου κατοικούσαν οι ιερείς και το Βουλευτήριο όπου οι αθλητές έδιναν τον Ολυμπιακό όρκο. Στη άλλη πλευρά υπήρχε το στάδιο του ιπποδρόμου.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, οι παλιότεροι και σημαντικότεροι αγώνες του αρχαίου κόσμου, γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια στο στάδιο της

Αναπαράσταση της Ολυμπίας.

Οι αγώνες συγκέντρωναν ολόκληρο τον Ελληνικό κόσμο, ακόμα και από τις αποικίες, όπου αγγελιοφόροι ανακοίνωναν την ημερομηνία διεξαγωγής τους. Έδιναν μοναδική ευκαιρία συνάντησης των εμπολέμων ελληνικών πόλεων. Η Ολυμπιακή Εκεχειρία, εκτός από το ότι έδινε τη δυνατότητα συμμετοχής στους απανταχού Έλληνες, εξασφάλιζε ταυτόχρονα την ασφαλή μετάβαση και επιστροφή τους. Εφόσον η ιερή εκειχειρία ήταν παραδεκτή από

Αναπαράσταση Ολυμπιακής Πομπής σε γερμανικό ιδιωτικό μονόφυλλο του 1903.

Της πομπής προηγούνται οι ελλανοδίκες.

γινόταν η επιλογή των καλύτερων που θα διαγωνίζονταν.

Οι αγώνες ξεκινούσαν με θυσία βοδιών με χρυσαμένενα κέρατα μπρος στο ναό του Δία. Ακολουθούσε μία ανοικτή πομπή στην οποία προηγούνταν οι ελλανοδίκες, ακολουθούμενοι από τους αθλητές, τους αμαξηλάτες, του γυμναστές και τους εκπροσώπους των ελληνικών πόλεων με τελετουργική ενδυμασία.

Ο όρκος του αθλητή.

Φθάνοντας εμπρός στο άγαλμα του Δία, οι αθλητές ορκίζονταν πιστή εφαρμογή των κανόνων. Το βράδυ, μια νέα θυσία προσφερόταν προς τιμή του Πέλοπα, του άλλου ιδρυτή των Ολυμπιακών Αγώνων. Στη συνέχεια, νεαρές παρθένες άναβαν τη φλόγα που θα παρέμενε αναμμένη καθ' όλη τη διάρκεια των αγώνων.

Την επομένη, οι ελλανοδίκες οργάνωναν τις προκαταρκτικές σειρές των αγωνιζομένων, καθόριζαν τα ζεύγη των αθλητών και τα χρώματα των αρμάτων για να διακρίνονται. Οι κριτές έλεγχαν επίσης τις εισόδους στο στάδιο, τηρώντας τη θεσμοθετημένη απαγόρευση εισόδου στις γυναίκες. Μόνο η ιέρεια της Δήμητρας, της θεάς της γεωργίας και της γονιμότητας, είχε δικαίωμα εισόδου. Ο βωμός στον οποίο καθόταν βρισκόταν απέναντι από τη θέση των κριτών.

Τόσο κατά τη διάρκεια της προπόνησης όσο και των αγώνων, οι αθλητές ήταν τελείως γυμνοί. Για να προστατεύουν το δέρμα τους αλείφονταν με ελαιόλαδο και πασπαλιζόνταν με ένα λεπτό στρώμα από ψιλή άμμο. Λάδι και άμμος χρησίμευαν στο να ρυθμίζουν τη θερμοκρασία του σώματος, να το προστατεύουν από τον ήλιο, αλλά και από τους ραβδισμούς που δέχονταν από τους εκγυμναστές, όταν αυτοί θεωρούσαν ότι οι ασκήσεις δεν εκτελούνταν σωστά.

Μετά την εκπαίδευση, οι αθλητές χρησιμοποιούσαν την "στριγηλίδα" (ξύστρα), ένα καμπύλο μεταλλικό εργαλείο με το οποίο προσπαθούσαν να αφαιρέσουν από το δέρμα τους το λάδι, τον ιδρώτα και την άμμο, προτού καθαριστούν με σφουγγάρι και νερό.

Τα αγωνίσματα των Ολυμπιακών Αγώνων ήταν τα ακόλουθα:

Αρματοδρομίες

Σύμφωνα με την παράδοση, οι πρώτες αρματοδρομίες ήταν αυτές που διεξήχθησαν μεταξύ του Πέλοπα και του βασιλιά της Πίσας Οινόμαου, και αυτές που οργάνωσε ο Αχιλλέας προς τιμήν του νεκρού φίλου του Πατρόκλου.

Τα αγωνίσματα αρματοδρομιών στην Ολυμπία ήταν:

εμποροπανηγύρεις και τις αθλητικές διοργανώσεις, όσο και εκδηλώσεις τέχνης. Δίπλα στους αθλητικούς αγώνες βρισκόνταν καλλιτεχνικοί διαγωνισμοί προς τιμή του Δία, οι οποίοι περιλάμβαναν λογοτεχνία, εικαστικές τέχνες, μουσική και αρχιτεκτονική.

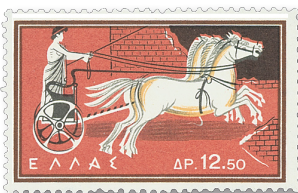
Οι αθλητές φιλοξενούνταν στην Ολυμπία πολλούς μήνες πριν τους αγώνες για να προετοιμαστούν, ενώ λίγες εβδομάδες πριν την έναρξή τους

Προ των αγώνων νεαρές παρθένες άναβαν την ιερή φλόγα.

Αθλητής καθαρίζει το δέρμα του με στριγηλίδα, μετά τον αγώνα.

Αρχαίες αρματοδρομίες ποικίλων ζεύξεων.

Το τέθριππο, μικρό ξύλινο δίτροχο όχημα που συρόταν από τέσσερα άλογα. Το μήκος της διαδρομής ήταν δώδεκα γύροι του ιπποδρόμου (περίπου 14,5 χιλιόμετρα).

Η απήνη, η οποία εισήχθη στους Ολυμπιακούς αγώνες το 500 π.Χ., στην 70η Ολυμπιάδα, και καταργήθηκε το 444 π.Χ. στην 84η. Το άρμα έσερναν δύο ημίονοι.

Η συνωρίδα ήταν άρμα που έσερναν δύο άλογα. Εισήχθη στην 93η Ολυμπιάδα (408 π.Χ.).

Το τέθριππο πώλων εισήχθη στην 99η Ολυμπιάδα (348 π.Χ.). Το μήκος της διαδρομής ήταν οκτώ γύροι του ιπποδρόμου.

Η συνωρίδα πώλων. Εισήχθη ως αγώνισμα στην 128η Ολυμπιάδα (268 π.Χ.).

Στους ομηρικούς χρόνους ηνίοχος ήταν ο ίδιος ο ιδιοκτήτης του άρματος, αλλά στους ιστορικούς χρόνους οι ηνίοχοι ήταν απλοί αθλητές αρματοδρόμοι. Ωστόσο, η νίκη ανήκε στους ιδιοκτήτες οι οποίοι και στέφονταν νικητές. Για τον ηνίοχο το βραβείο ήταν μια μάλλινη ταινία που ο ιππότηροφος (ο ιδιοκτήτης του ίππου) του έδενε στο μέτωπο.

Ονομαστοί ηνίοχοι της αρχαιότητας ήταν ο Κάρρωτος (ηνίοχος του βασιλιά Αρκεσιλάου), ο Φίνις ο Συρακούσιος, ο Νικόμαχος ο Αθηναίος, ο Χρόμιος, ηνίοχος του Ιέρωνα των Συρακουσών κ.ά.

Σε αντίθεση με τους άλλους αθλητές που αγωνίζονταν γυμνοί, οι αμαξηλάτες φορούσαν ένα μακρύ χιτώνα.

Τα ιππικά αγωνίσματα

Τα ιππικά αγωνίσματα εισήχθησαν για πρώτη φορά στην Ολυμπία στην 33η Ολυμπιάδα, το 648 π.Χ., με τις ιπποδρομίες των "τελείων κελήτων". Το αγώνισμα αυτό διεξαγόταν με αναβάτη σε άλογο που έκανε έξι φορές το γύρο του ιπποδρόμου.

Το 469 π.Χ. (71η

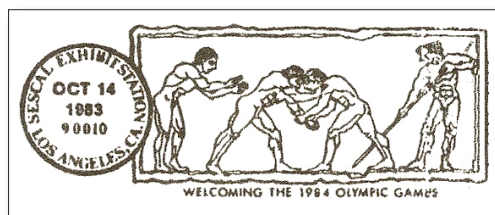
Ολυμπιάδα) εισάγεται η κάλπη (ιπποδρομίες φοράδων) και το 256 π.Χ. (131η Ολυμπιάδα) η ιπποδρομία των πώλων. Στις ιπποδρομίες ο αναβάτης ίππευε γυμνός, δίχως εφίππιο και αναβολείς, κρατώντας το μαστίγιο και τα ηνία, όπως απεικονίζεται σε διάφορες παραστάσεις αγγείων. Το εφίππιο πιθανότατα χρησιμο-

ποιούσαν μόνο οι πολεμιστές. Τέλος, όπως οι ηνίοχοι έτσι και οι αναβάτες υπηρετούσαν τους ιδιοκτήτες των αλόγων.

Το παγκράτιο

Το παγκράτιο ήταν συνδυασμός πυγμαχίας και πάλης και θεωρείται από τα πιο θεαματικά αγωνίσματα.

Η παράδοση αναφέρει ότι πρώτος ο

Θησέας συνδύασε πάλη και πυγμή για να σκοτώσει το Μινώταυρο.

Στην Ολυμπία εισήχθη στη 33η Ολυμπιάδα (648 π. Χ.).

Το αγώνισμα διακρινόταν στο άνω ή ορθοστάνην παγκράτιο (όταν οι αθλητές αγωνίζονταν όρθιοι) και στο κάτω παγκράτιο (όταν οι αντίπαλοι έπεφταν και συνέχιζαν κάτω). Στην προπόνηση οι αθλητές χρησιμοποιούσαν συνήθως το ορθοστάνην, ενώ στους αγώνες το κάτω παγκράτιο. Οι παγκρατιαστές έπρεπε να συνδυάζουν ταυτόχρονα τα προσόντα των παλαιστών και των πυγμαχών, ενώ το αγώνισμα είχε αυστηρούς κανόνες τους οποίους έπρεπε να ακολουθούν.

Τα ονόματα μεγάλων παγκρατιαστών που διασώθηκαν από τις αρχαίες πηγές είναι του Λύγδαμι του Συρακουσίου (πρώτου Ολυμπιονίκη στο παγκράτιο το 648 π.Χ.), του Ευκλή, του Σώστρατου του Σικυώνιου και άλλων.

Η πυγμαχία

Πανάρχαιο αγώνισμα, γνωστό ήδη στη Μινωική αλλά και τη Μυκηναϊκή εποχή.

Η πυγμή ως αγώνισμα στην Ολυμπία εισήχθη στην 23η Ολυμπιάδα (688 π.Χ.) και για τους παίδες στην 41η (616 π.Χ.). Διεξαγόταν χωρίς περιορισμό στη διάρκεια του αγώνα. Οι αντίπαλοι αγωνίζονταν έως ότου ο ένας από τους δύο πέσει αναίσθητος ή παραδεχτεί την ήττα του. Στην πυγμή, όπως και στην πάλη, τα ζεύγη των πυκτών καθορίζονταν με κλήρο. Σε παραστάσεις αγγείων που απεικονίζουν σκηνές πυγμαχίας φαίνεται ότι οι αντίπαλοι στέκονταν αντιμετώπι με το αριστερό πόδι μπροστά και λυγισμένο το δεξί. Τα χτυπήματα γίνονταν κυρίως στο κεφάλι και το πρόσωπο.

Οι αθλητές κατά τη διεξαγωγή του αγώνισματος φορούσαν στα χέρια τους ιμάντες, οι οποίοι μάλιστα ήταν γνωστοί ήδη στη Μυκηναϊκή εποχή. Ο Όμηρος μας δίνει λεπτομερή περιγραφή των ιμάντων που φορούσαν οι πύκτες: ήταν λουρίδες από λεπτό δέρμα βοδιού, τις οποίες τύλιγαν στα χέρια τους. Αργότερα, στη πρώτη φάλαγγα των δαχτύλων πρόσθεσαν λουρίδες από σκληρό δέρμα και στο εσωτερικό έβαζαν μαλλί. Από τον 4ο αι. π.Χ. και ως τα τέλη του 2ου αι. μ.Χ. οι πυγμαχοί αντί να δένουν τους ιμάντες, φορούσαν ένα είδος γαντιού από έτοιμους περιτυλιγμένους ιμάντες.

Από τους ονομαστότερους πυγμαχούς της αρχαιότητας ήταν ο Διαγόρας ο Ρόδιος, πατέρας της Καλλιπάτειρας.

Η πάλη

Ως εφευρέτης του αθλήματος της πάλης αναφέρεται ο Θησέας, αλλά και ο Ηρακλής που νίκησε τους γίγαντες Ανταίο, Αχελώο, Τρίτωνα κ.ά. Εφευρέτες της πάλης αναφέρονται όμως και θεοί, όπως ο Ερμής και η

κόρη του Παλαιστρα.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες η πάλη εισήχθη ως ανεξάρτητο αγώνισμα στη 18η Ολυμπιάδα (708 π. Χ.), αλλά και ως αγώνισμα του πεντάθλου. Από την 37η Ολυμπιάδα (632 π.Χ) άρχισαν και οι παίδες να αγωνίζονται στην πάλη.

Υπήρχαν δύο είδη πάλης: η ορθία και η αλίνδησις, ή κύλισις, ή κάτω πάλη. Στην πρώτη αρκούσε ο παλαιστής να ρίξει κάτω τον αντίπαλό του τρεις φορές (σπότε λεγόταν τριακτήρ). Στη δεύτερη, μετά την πτώση εξακολουθούσε ο αγώνας μέχρι ο ένας εκ των δύο αντιπάλων να παραδεχτεί την ήττα του, να κάνει δηλαδή την κίνηση του "απαγορεύειν" (ύψωνε το ένα ή τα δύο δάχτυλα του ενός χεριού).

Ο ορισμός των αντιπάλων κατά (5 έως 8) ζεύγη γινόταν με κλήρο. Οι αθλητές της πάλης αγωνίζονταν με το σώμα αλειμμένο με λάδι, γυμνοί μέσα στο σκάμμα. Αρκετές παραστάσεις σε αγγεία μας δίνουν πολλές λεπτομέρειες για την εκτέλεση του αθλήματος, που όπως φαίνεται δεν διέφερε πολύ από το σημερινό.

Ως μεγαλύτερο όνομα παλαιστού αναφέρεται αυτό του Μίλωνα του Κροτωνιάτη, που νίκησε πέντε φορές στην Ολυμπία, επτά στα Πύθια, εννέα στα Νέμεα και δέκα στα Ίσθμια.

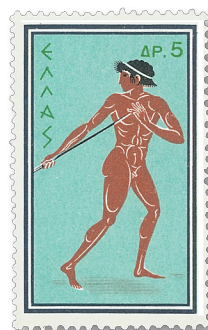
Το ακόντιο

Η ρίψη του ακοντίου αναφέρεται ως αγώνισμα από τα ομηρικά χρόνια. Πρέπει να είναι από τα αρχαιότερα καθώς χρησίμευε για τον πόλεμο και το κυνήγι.

Τα είδη του ακοντισμού ήταν δύο: Ο εκήβολος, δηλαδή βολή του ακοντίου σε μήκος, και ο στοχαστικός, δηλαδή βολή σε προκαθορισμένο στόχο.

Στην Ολυμπία, στο αγώνισμα του πεντάθλου συμμετείχε ο εκήβολος ακοντισμός.

Το ακόντιο ήταν ένα μακρύ ξύλινο κοντάρι μήκους 1,50-2 μ., με μυτερή την άκρη του, χωρίς μεταλλική αιχμή και πιο ελαφρύ από το πολεμικό. Μία λουριδα από δέρμα, η λεγόμενη αγκύλη, μήκους 0,40 μ., σχημάτιζε θηλιά στο κέντρο βάρους του ακοντίου. Στη θηλιά αυτή ο αθλητής περνούσε το δείκτη και το μέσο δάκτυλο του χεριού. Στα υπόλοιπα η τεχνική ρίψης του ακοντίου δεν διέφερε από τη σημερινή.

Ο δίσκος

Ο δίσκος είναι άθλημα με συχνές αναφορές στην Ιλιάδα και την Οδύσεια.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες ο δίσκος εισήχθη το 632 π.Χ. και αποτελούσε πάντα αγώνισμα του πεντάθλου. Οι δίσκοι που χρησιμοποιούσαν οι δισκοβόλοι αρχικά ήταν λίθινοι, αργότερα όμως ήταν από χαλκό, μολύβι ή σίδηρο. Όπως και σήμερα ήταν στρογγυλοί.

Οι δίσκοι που διασώθηκαν ως τις μέρες μας έχουν διάμετρο από 0,17 έως 0,34 μ. και βάρος από 1250 έως 6600 γραμμάρια. Οι μεγαλύτεροι πρέπει να ήταν αφιερώματα.

Πάνω στους δίσκους εκτός από επιγραφές χά-

ραζαν και διάφορες παραστάσεις, όπως εικόνες αθλητών, ωδές ή διάφορες συνθήκες, όπως αυτή της ιερής εκχειρίας στην Ολυμπία.

Όπως φαίνεται σε διάφορες παραστάσεις αγγείων αλλά και αγαλμάτων, ο τρόπος που έριχναν το δίσκο δεν διέφερε από το σημερινό. Όλοι οι δισκοβόλοι αθλητές χρησιμοποιούσαν τον ίδιο δίσκο στους αγώνες.

Ο δρόμος

Το παλαιότερο και σημαντικότερο άθλημα των Ολυμπιακών Αγώνων ήταν ο δρόμος. Ο νικητής του σταδίου δρόμου ήταν εκείνος που έδινε και το όνομά του στην Ολυμπιάδα.

Οι δρομείς έτρεχαν με γυμνά πόδια. Αρχικά φορούσαν και ένα περιζώμα, το οποίο όμως αργότερα καταργήθηκε.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες υπήρχαν τα παρακάτω είδη δρόμων:

Το στάδιο, ήταν δρόμος ταχύτητας ενός σταδίου, αντίστοιχος του σημερινού δρόμου των 200 μ, όσο περίπου το μήκος του σταδίου της Ολυμπίας μεταξύ των δύο βαλβίδων (192,28 μ.). Ως τη 13η Ολυμπιάδα (728 π. Χ.) το στάδιο ήταν το μοναδικό αγώνισμα στην Ολυμπία.

Ο δίαυλος ήταν επίσης δρόμος ταχύτητας, με διπλή διαδρομή του σταδίου, απόσταση δηλαδή 1200 ποδίων. Αντιστοιχεί με το σημερινό δρόμο των 400 μ. Ο δίαυλος εισήχθη στους Ολυμπιακούς Αγώνες στη 14η Ολυμπιάδα (724 π.Χ.).

Ο δόλιχος (= μακρός- εξ' ου και "ενδελεχής") ήταν δρόμος αντοχής 7-24 σταδίων. Τις περισσότερες φορές η απόσταση ήταν καθορισμένη στα 20 στάδια, δηλαδή 3550-3800 μ. Το αγώνισμα εισήχθη στην 15η Ολυμπιάδα (720 π.Χ.).

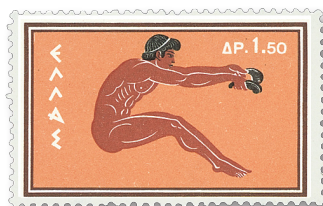
Ο σπλίτης εισήχθη στους Ολυμπιακούς Αγώνες το 520 π.Χ., δηλαδή στην 65η Ολυμπιάδα. Πρόκειται για δρόμο ταχύτητας, όπου ο δρομέας έτρεχε φορώντας χάλκινη αμυντική πανοπλία (κράνος, κνημίδες, ασπίδα). Η διαδρομή του σπλίτη δρόμου ήταν 2 έως 4 στάδια (συνήθως 2 στάδια, όπως ο δίαυλος).

Ο σπλίτης δρόμος θεωρείται ως επικλήδεις αγώνας προς τιμήν κάποιου νεκρού ήρωα. Εκτός από τους Ολυμπιακούς Αγώνες αναφέρεται και στα Νέμεα, Πύθια, Ίσθμια, Παναθήναια και σε άλλες γιορτές.

Το άλμα

Στην Ολυμπία το άλμα αποτελούσε πάντα αγώνισμα του πεντάθλου. Γινόταν στο στάδιο, σε ένα τετράπλευρο σκάμμα μήκους 50 ποδίων (16 μ.) γεμάτο με μαλακό χώμα. Όπως και σήμερα, στη μία πλευρά του σκάμματος υπήρχε ο βατήρ, όπου

πατούσαν οι αθλητές. Μετά το άλμα του αθλητή, στο σημείο που ακουμπούσαν τα πόδια του τοποθετούσαν το "σημείον" για να ξεχωρίζει η επίδοσή του, την οποία μετρούσαν με ξύλινο κοντάρι, τον κανόνα.

Κατά την εκτέλεση του άλματος οι αθλητές χρησιμοποιούσαν τους αλτήρες, λίθινα ή μολύβδινα βάρη προκειμένου να εξασφαλίσουν οι άλτες καλύτερη επίδοση. Οι αλτήρες ήταν διαφόρων τύπων, ανάλογα με το σχήμα τους: ελλειψοειδείς, αμφίσφαιροι, αμφιβαρείς, κυρίως όμως μακροί και σφαιροειδείς. Οι αλτήρες που διασώθηκαν από την αρχαιότητα έχουν βάρος 1610, 1480 ή 2018 ή ακόμη και 4629 γραμμαρίων. Ανάλογα λοιπόν με τη σωματική τους διάπλαση, οι άλτες χρησιμοποιούσαν και τους κατάλληλους αλτήρες. Ωστόσο φαίνεται ότι οι αλτήρες με το μεγάλο βάρος ήταν, κατά πάσα πιθανότητα, αναθηματικοί.

Το άλμα, το οποίο ήταν πάντα εις μήκος, πιθανόν να ήταν απλό, διπλό ή και τριπλό. Σύμφωνα με μαρτυρίες που υπάρχουν, η διεξαγωγή του άλματος συνοδεύονταν από τον ήχο αυλού, θεωρώντας ότι η μουσική βοηθούσε καλύτερα τον άλτη να αποκτήσει ρυθμό στις κινήσεις του.

Το πένταθλο

Αποτελείτο από πέντε αγωνίσματα: το άλμα, το δρόμο, το ακόντιο, το δίσκο και την πάλη. Από τα αγωνίσματα αυτά, τα τρία πρώτα θεωρούντο ελαφρά και τα δύο τελευταία βαρέα.

Το άλμα, το ακόντιο και ο δίσκος αποτελούσαν αγωνίσματα αποκλειστικά του πεντάθλου, ενώ ο δρόμος και η πάλη διεξάγονταν και ξεχωριστά, με δικό τους έπαθλο. Ο νικητής του πεντάθλου θεωρείτο και ο πιο σπουδαίος. Μάλιστα ο Αριστοτέλης τον θεωρεί ως "τον κάλλιστον των Ελλήνων". Ωστόσο άγνωστος παραμένει ο τρόπος ανακήρυξης του νικητή στο πένταθλο.

Βράβευση των νικητών

Οι μόνοι αθλητές που βραβευόνταν ήταν οι πρώτοι νικητές κάθε αγωνίσματος (Ολυμπιονίκες). Έπαθλο ήταν ο κότινος, ένα κλαδί αγριελιάς με το οποίο τους στεφάνωναν. Οι κότινοι κόβονταν από την "καλλιστέφανο ελαία", με χρυσό δρεπάνι, από παιδί του οποίου και οι δύο γονείς έπρεπε να ήταν στην ζωή (αμφιθαλής παις). Για βραβείο χρησιμοποιούσαν ακόμη μάλλινες ταινίες τις οποίες έδεναν συνήθως στο μέτωπο των αθλητών. Ωστόσο, πολύ πιο μεγάλη ήταν η ηθική σημασία της νίκης, η πανελλήνια δόξα που συνόδευε το νικητή, καθώς και οι τιμές και τα προνόμια που ακολουθούσαν.

Ένα παιδί με τους δύο γονείς του εν ζωή κόβει τον κότινο με χρυσό μαχαίρι. Την 5η ημέρα των αγώνων γίνεται το στεφάνωμα των Α' νικητών. Δεξιά, στεφανωμένοι αθλητές (σχολιάζουν τους αγώνες;).

Η σβούρα

Ένα από τα πιο αγαπημένα παραδοσιακά παιχνίδια των παιδικών μας χρόνων ήταν και η σβούρα, η οποία συναντάται τόσο στην αρχαία Ελλάδα, όσο και σε όλους τους πολιτισμούς που εμφανίστηκαν στη γη. Θα δυσκολευτεί κανείς να βρει χώρα, στην παράδοση της οποίας δεν υπάρχει η σβούρα.

Σε αρχαιολογικές ανασκαφές που έγιναν το 1926 σε ένα χωριό της Κίνας με το όνομα Ξιγίν, βρέθηκε μία άριστα διατηρημένη σβούρα από άργιλο από το 2000 π.Χ., κάτι που αποδεικνύει ότι το παιχνίδι είναι γνωστό εκεί για περισσότερα από 4000 χρόνια.

Από την Κίνα, η σβούρα εξαπλώθηκε πριν από τον 10^ο αιώνα στην Κορέα, την Ιαπωνία και σε άλλες χώρες. Στην Αγγλία, τον 15^ο αιώνα, κάθε χωριό υπήρχε μία γιγαντιαία σβούρα που τη χρησιμοποιούσαν στις δημοφιλείς Ιπποδρομίες που γίνονταν κάθε Καθαρή Δευτέρα.

Η αρχαιότερη γνωστή γραπτή αναφορά της σβούρας απαντάται στην *Ιλιάδα* του Ομήρου (ραφ. Ξ. στ. 413), όταν μια πέτρα που εκσφενδονίζει ο Αίας ο Τελαμώνιος την ώρα της μονομαχίας του με

τον Έκτορα, στριφογυρίζει "σαν σβούρα" πριν κτυπήσει τον αντίπαλό του κατάστημα.

Στην αρχαία Ελλάδα, η σβούρα ήταν αγαπημένο παιχνίδι τόσο των παιδιών όσο και των νεαρών γυναικών, όπως φαίνεται και σε λευκή λήκυθο του Αρχαιολογικού Μουσείου της Αθήνας. Αλλά και ο Ερμής, ο προστάτης των παιχνιδιών σύμφωνα με τη μυθολογία μας, απαθανατίζεται σε παραστάσεις να απολαμβάνει το παιχνίδι.

Το αρχαίο όνομα της σβούρας ήταν στρόμβος, στρόβιλος ή βέμβιξ. Ήταν φτιαγμένη από σκληρό ξύλο ή από πηλό, και παιζόταν με τη "μάστιγα", με την οποία την χτυπούσαν για να διατηρείται σε περιστροφή. Γενικά, πάντως, σε άλλους πολιτισμούς σβούρες απαντώνται και από κεραμικό, πέτρα ή μπαμπού.

Στα χρόνια της νιότης μας οι πήλινες σβούρες δεν είχαν πέραση λόγω του εύθραυστου υλικού τους. Καταστρέφονταν εύκολα. Γι' αυτό και ο πηλός αντικαταστάθηκε από το ξύλο.

Οι σβούρες, τόσο στη χώρα μας όσο και στο εξωτερικό, είναι συνήθως ζωγραφι-

Η Ελλάδα απεικονίζει το παιχνίδι της σβούρας και σε τευχίδιο.

Σβούρες και τρόποι που παίζονται σε Ισραήλ, Κορέα, Ινδία και Κίνα.

Σβούρες παίζουν και στην Αμερική

σμένες με χρώματα και σχέδια. Είναι σχεδόν πάντα καμπυλόγραμμες κωνικές και καταλήγουν σε μια ακίδα, η οποία χρησιμεύει ως σημείο στήριξης και γρήγορης περιστροφής, θυμίζοντας την περιστροφή της γης γύρω από τον άξονά της.

Κύριο χαρακτηριστικό αυτού του παιχνιδιού είναι ο συνδυασμός σημαδιού και επιδεξιότητας των χεριών. Η σβούρα μπαίνει σε γρήγορη περιστροφική κίνηση με τη βοήθεια σπάγκου που τυλίγεται γύρω της και με εκσφενδόνιση ξετυλίγεται γρήγορα. Όποια σβούρα γυρίζει περισσότερη ώρα είναι η νικήτρια. Το παιχνίδι είναι ανταγωνιστικό, είτε μεταξύ των παιδιών, είτε μεταξύ του ίδιου του παίκτη και της σβούρας, για να βελτιώσει τη διάρκεια περιστροφής.

Στην Ελλάδα η σβούρα έγινε γνωστή με διάφορα ονόματα. Φούρλα στη Μακεδονία, βουρβούρα, ταρτάρα και μυγάκι στη Θεσσαλία, τρελιάγκα στην

...σβούρες κάπου παίζουν και οι μεγάλοι...

Πελοπόννησο. Η χρυσή εποχή της ήταν τις δεκαετίες του '50 και του '60. Καθώς τότε δεν υπήρχε η σημερινή αφθονία παιχνιδιών, μια σβούρα στην τσέπη ήταν πολύτιμο απόκτημα.

Από τη δεκαετία το '70 και μετά, η σβούρα αρχίζει σταδιακά να υποχωρεί σαν παιχνίδι ατομικό ή ομαδικό, ενώ σήμερα, στις περισσότερες χώρες έχει εξαφανιστεί. Τη βρίσκουμε μόνο στα παλαισιπωλεία, για να θυμίζει στους μεγαλύτερους τις μέρες της χαμένης αθωότητας.

Ας μην ξεχνάμε ότι η προσφιλέστερη ίσως περίοδος στην προσωπική "μυθολογία" του καθενός είναι τα παιδικά του χρόνια. Εκεί το παιχνίδι έχει τα πρωτεία. Παιχνίδια που αγαπήσαμε, σφίχτοδεθήκαμε μαζί τους, τα καταστρέψαμε χρησιμοποιώντας τα ή τα ονειρευόμα-

σαν χωρίς ποτέ να τα αποκτήσουμε.

Το παιχνίδι είναι ένα κεφάλαιο ανοικτό στο διηγετικό. Γερνά κανείς όταν σταματά να παίζει.

Θανάσης Απέργης

...παίζουν και σε Αφρική και Ευρώπη. Παντού σχεδόν με τον ίδιο τρόπο. Οι μόνες που παίζονται διαφορετικά είναι οι μεγάλες, οι μηχανικές (δεξιά).

ΟΙ ΕΤΡΟΥΣΚΟΙ

του Παντελή Λεούση

Για τον Ηρόδοτο, οι Τυρρηνοί –όπως ονόμαζαν του Ετρούσκους οι Έλληνες– κατάνοταν από τη Λυδία της Μικράς Ασίας και μετανάστευσαν με τον βασιλιά τους Τυρρηνό, ύστερα από σιποδεία. Για τον Ρωμαίο ιστορικό Τίτο Λίβιο (64 π.Χ.- 17 μ.Χ) κατέβηκαν από τον βορρά διασχίζοντας τις Άλπεις. Άλλοι Έλληνες συγγραφείς έγραψαν ότι ήταν προελληνική φυλή που προερχόταν από τη Θεσσαλία ή από τα νησιά του Αιγαίου, ενώ ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς (1ος αι. π.Χ.) υποστήριξε ότι ήταν αυτόχθονες. Πάντως, σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη των νεότερων εθνολόγων, οι Ετρούσκοι θεωρούνται αυτόχθονας λαός, με ιταλικό εθνικό πυρήνα που επηρεάστηκε από εξωτερικούς πολιτιστικούς παράγοντες, όπως ο ελληνικός και ο ανατολικός.

Ο λαός αυτός ήταν ο σημαντικότερος από όσους έζησαν στην Ιταλία πριν από τους Ρωμαίους. Το όνομα "Ετρούσκοι" τους αποδόθηκε από τους Ρωμαίους, οι οποίοι τους αποκαλούσαν επίσης και Τούσκους, ενώ τη χώρα τους ονόμαζαν Ετρουρία ή Τουσκία. Από παραφθορά της λέξης "Τουσκία" προέρχεται και η σημερινή ονομασία Τοσκάνη, περιοχή της Ιταλίας στην

οποία βρέθηκαν τα περισσότερα ετρουσκικά μνημεία. Για τους Έλληνες η χώρα ονομαζόταν Τυρρηνία και οι κάτοικοί της Τυρρηνοί.

Άλυτο μυστήριο παραμένει πάντα η καταγωγή και η γλώσσα των Ετρούσκων, παρά το γεγονός ότι τόσο οι μαρτυρίες και οι πληροφορίες των κλασικών συγγραφέων γι' αυτούς είναι άφθονες, όσο και οι επιγραφές (σε ελληνικό αλφάβητο), τα μνημεία και τα κάθε είδους ανασκαφικά ευρήματα.

Ενώ η Ετρουρία βρισκόταν μεταξύ των Απενίνων, του Τυρρηνικού πελάγους και του ποταμού Τίβερη, από τον 7ο έως τον 5ο αι. π.Χ. η κυριαρχία τους επεκτάθηκε στην κοιλάδα του Πάδου, το Λάτιο και την Καμπανία και σε όλο το Τυρρηνικό πέλαγος. Η Ρώμη έμεινε στην κατοχή τους μέχρι το τέλος του 5ου αι. π.Χ. Σύμφωνα με τον ιστορικό Τίτο Λίβιο, στο τέλος του 1ου αι. π.Χ. οι Ετρούσκοι είχαν εξαπλωθεί από τις Άλπεις έως το στενό της Μεσσήνης.

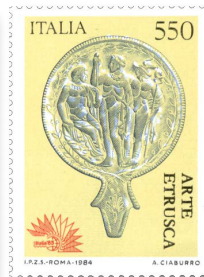
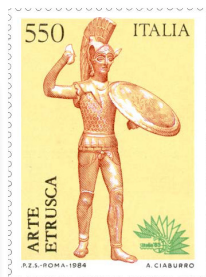
Διάφορα ετρουσκικά αντικείμενα που βρέθηκαν κατά μήκος του Ρήνου και του Ροδανού, στη Βρετανία, στη Δανία, στις Σκανδιναβικές χώρες και σε πολλές περιο-

Γυναίκεία κεφαλή ετρουσκικής τέχνης

Φτερωτά άλογα (300 π.Χ.)

Αγγείο σε σχήμα πάπιας, πολεμιστής, χάλκινος καθρέφτης και χάλκκινο άγαλμα "Χίμαιρας".

χές της Μεσογείου (Τυνησία, Αίγυπτος, Κύπρος, νησιά Αιγαίου, ηπειρωτική Ελλάδα, Δαλματία, Σικελία, Σαρδηνία, νότια Γαλλία) φανερώνουν το μέγεθος των εμπορικών και πολιτιστικών επαφών που είχαν αναπτύξει οι Ετρούσκοι.

Οι Ετρούσκοι ήταν οργανωμένοι σε πόλεις-κράτη, όπως οι Έλληνες. Συχνά συμπύσσονταν σε θρησκευτικές και στρατιωτικές ομοσπονδίες, στις οποίες συμμετείχαν δώδεκα πόλεις (δωδεκάπολη). Μία από αυτές, η πιο εξακριβωμένη, περιλάμβανε τις πόλεις-κράτη Βήσιο, Καιρέα, Ταρκυνία, Ροζέλη, Ορβιέτο,

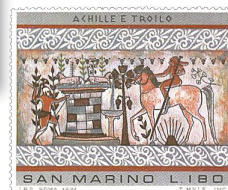

Αριστουργηματικό βάζο και κυλικας των Ετρούσκων.

της κατάπτωσής τους.

Η ακμή του ετρουσκικού πολιτισμού χρονολογείται στον 7ο και 6ο αι. π.Χ. Από τον 5ο αι. π.Χ. άρχισε η προοδευτική παρακμή τους, ενώ, με την άνοδο της Ρώμης, οι ετρουσκικές πόλεις εξαναγκάστηκαν σε υποταγή.

Σημαντικό ρόλο στην εξαφάνισή και εκρωμαϊσμό τους έπαιξε και η κατασκευή της ρωμαϊκής Φλαμινίας Οδού (220 π.Χ.) που διέσχισε ολόκληρη την Ετρουρία. Οι ευγενείς ετρουσκικές οικογένειες μεταφέρθηκαν στη Ρώμη και έφθασαν μέχρι να δώσουν και Ρωμαίο αυτοκράτορα,

Ετρουσκικές τοιχογραφίες από ανασκαφές στην Ταρκυνία: Χορευτές και μουσικοί, σκηνή αρματοδρομίας και “Ο Αχιλλέας στήνει ενέδρα στον Τρωίλο”.

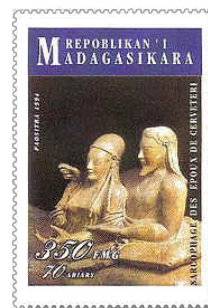
Βετουλωνία, Ποπουλωνία, Περούτζια, Βολτέρα, Κορτόνα, Αρέτσο, Βούλτσι.

Στις συγκρούσεις τους με τους Έλληνες είχαν αρχικά μία επιτυχία. Στη ναυμαχία της Αλαλίας, 540 π.Χ., έχοντας για συμμάχους τους Καρχηδόνιους, νίκησαν και εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα και στην Κορσική. Η ήττα τους όμως κοντά στην Κύμη της Ιταλίας το 480 π.Χ. από τον στόλο των Ελλήνων των Συρακουσών και της Κύμης ήταν η απαρχή

όπως τον ετρουσκικής καταγωγής Βεσπασιανό.

Πολύ σύντομα τα κείμενα των θρησκευτικών τελετών και οι επιτύμβιες επιγραφές τους άρχισαν να συντάσσονται στη λατινική. Τον 1ο αι. μ.Χ. η γλώσσα τους είχε λησμονηθεί.

Πολλά χρωστά ο πολιτισμός των Ρωμαίων στους Ετρούσκους. Οι κυριότεροι τύποι των ρωμαϊκών κτιρίων, οι κατοικίες με κλει-

“Η σαρκοφάγος των συζύγων”, σε εκδόσεις Ιταλίας, Αγίου Μαρίνου και Μαδαγασκάρης.

στή αυλή και άνοιγμα στη στέγη, τα κολοσσιαία τείχη των πόλεων, οι στρατιωτικοί δρόμοι με την επιμελημένη λιθόστρωση, οι αγωγοί αποχέτευσης, οι ναοί, όλα είναι ετρουσκικής προέλευσης. Πολλά επίσης από τα σύμβολα, τα χαρακτηριστικά των ρωμαϊκών δημόσιων αξιωμάτων, τα έθιμα και τα θεάματα, όπως οι ραβδούχοι, το σύμβολο του δεματιού (fascio = φάσιο, από όπου και ο όρος φασισμός), το ελεφάντινο κάθισμα, οι πορφυρές ταινίες της τηβέννου, ο τιμητικός θρίαμβος των νικητών στρατηγών, η σπλαγχνοσκοπία, οι μονομαχίες, το αμφιθέατρο) οφείλονται στην ετρουσκική επίδραση.

Οι πρώτες εκφράσεις του ετρουσκικού πολιτισμού εμφανίστηκαν γύρω στον 9ο αι. π.Χ. στα δικωνικά πήλινα αγγεία που περιείχαν την τέφρα των νεκρών, ενώ η αρχιτεκτονική τους είναι γνωστή κυρίως από τις άπειρες και ποικίλες ταφικές κατασκευές, τους περίφημους υπόγειους τάφους της Ταρκυνίας με τις σημαντικές τοιχογραφίες τους, στις οποίες περιλαμβάνονται και αναπαραστάσεις ελληνικών μύθων (Αχιλλέας και Τρωίλος, φόνος των Τρώων αιχμαλώτων πάνω στον τάφο του Πατρόκλου κλπ.).

Ο περίφημος
“Ερμής των Βηίων”.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα διακοσμητικά στοιχεία των ναών (πήλινα πολύχρωμα ακρωτήρια, αμαζόνες, άρπυιες, σειρήνες, κεφαλές από γοργόνες κ.ά.), καθώς και τα χάλκινα αντικείμενα (μεγάλοι τρίποδες του Βούλτσι, αγαλματίδια χορευτριών και εφήβων, παράξενες εξπρεσιονιστικές αφιερωματικές μορφές με τα πολύ λεπτά σχήματα, ταφικά γλυπτά), που όλα διακρίνονται για την εξαιρετική

τους τέχνη.

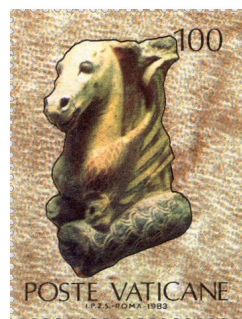
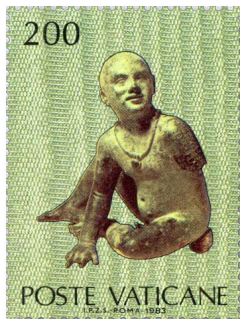
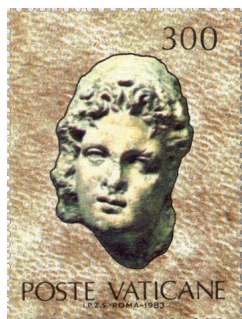
Τα ακρωτήρια της κορυφής των ναών ήταν μεγάλες πήλινες μορφές τοποθετημένες πάνω σε βάσεις. Η μόνη μορφή που έχει διατηρηθεί άρτια είναι ο Απόλλων των Βηίων, πραγματικό γλυπτικό αριστούργημα.

Οι θεότητες του ετρουσκικού πανθέου ήταν ο Τίνια (αντίστοιχος με τον Δία), η Ούνι (Ήρα) και η Μένρβα (Αθηνά) που αποτελούσαν την ύψιστη τριάδα, αλλά και πολλοί άλλοι που σχετιζόνταν ή ταυτίζονταν με

τους ελληνικούς, όπως (Φούλφλουνς = Διόνυσος, ο Σέθλανς = Ήφαιστος, ο Τσουρμς = Ερμής, Τούραν = Αφροδίτη, Άπλου = Απόλλων, Άρτουμς = Άρτεμις, Άιτα = Άδης, Φερσίπνεϊ = Περσεφόνη, Χέρκλε = Ηρακλής

Ετρουσκικό αντικείμενο, αποκαλούμενο “Ετρουσκικό συκώτι” (2ος αι. π.Χ) λόγω του σχήματός του. Χρησιμοποιούταν στη μαντεία.

Καφαλή και άγαλμα παιδιού από χαλκό, και ανάχωμα σε σχήμα φτερωτού αλόγου.

Η δέσημ ράβδων (ιταλικά *facio* = φάσιο, εξ ου και "φασισμός"), σύμβολο εξουσίας του Μουσολίνι, κατάγεται από τους Ετρούσκους.

κλπ.).

Είναι προφανές ότι πριν ακόμα επεκτείνουν την κυριαρχία τους στις νότιες περιοχές της Ιταλικής χερσονήσου, οι Ετρούσκοι είχαν δεχθεί την επίδραση της ελληνικής θρησκείας χάρη στις στενές εμπορικές σχέσεις τους με τους Έλληνες.

Την ίδια αυτή θρησκεία μετέδωσαν αργότερα και στους Ρωμαίους.

Αναμνηστικές σφραγίδες από φιλοτελική έκθεση ετρουσκικής τέχνης

Τέσσερα ετρουσκικά χρυσά αντικείμενα εξαιρετικής τέχνης.

Όταν η τσουλήθρα γίνεται τουριστική ατραξιόν!

Οι τοπικές συνήθειες, τα έθιμα και οι παραδόσεις των λαών είναι τόσο πολλές και, συχνά, πρωτότυπες, ώστε μας κινούν την περιέργεια και μας ξαφνιάζουν ευχάριστα.

Παράδειγμα, μία πρακτική που εφαρμόζεται στη νήσο Μαδέρα που βρίσκεται στις όχθες του Ατλαντικού και ανήκει στην Πορτογαλία. Άρχισε περίπου στα 1850 και συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας, τώρα πια σαν τουριστική ατραξιόν. Μία κατηγορι-

κή διαδρομή δύο περίπου μιλίων, από το προάστιο Μόντε (=βουνό) μέχρι την πρωτεύουσα Funchal, διατρέχεται επάνω σε μία ψάθινη ή ξύλινη τσουλήθρα, κάτι σαν καρότσι δίχως ρόδες.

Στην τσουλήθρα κάθονται συνήθως δύο επιβάτες, ενώ την οδήγησή της επιφορτίζονται δύο άντρες, ντυμένοι πάντα στα λευκά και φορώντας ψάθινο καπέλο, όπως χαρακτηριστικά φαίνεται στο γραμματόσημο.

Το "ταξίδι" διαρκεί περίπου 20 λεπτά, με τέσσερες ενδιάμεσες στάσεις για να αλειφτεί με κερί το μέρος της τσουλήθρας που σύρεται στο πλακόστρωτο.

Η ταχύτητα της κατάβασης προσεγγίζει τα 50 χλμ την ώρα.

Αυτός ο τρόπος μεταφοράς αποτελεί μία από τις πιο αναγνωρίσιμες τουριστικές ατραξιόν της Μαδέρας. Είναι χιλιάδες οι τουρίστες που κάθε χρόνο προτιμούν αυτό τον συναρπαστικό τρόπο κατάβασης, από το -πολύ φθηνότερο- λεωφορείο της γραμμής.

Λ. Τ.

Η "Οδύσσεια" του "Jolly Boat"

Στο τεύχος 45 του Θεματικού Φιλοτελιστή διαβάσαμε τη γλαφυρή ιστορία της Ανταρσίας στο HMS Bounty. Εκείνο το περιπετειώδες ταξίδι του ξεκίνησε με τον απόπλου από το Spithead της Νότιας Αγγλίας στις 23 Δεκεμβρίου 1787 και τελείωσε στις 15 Ιανουαρίου 1790 με τον εμπρησμό του από τους αντάρτες στη νήσο Pitcairn, προκειμένου να εξαφανίσουν κάθε ίχνος τους εν όψη της αναμενόμενης καταδίωξης και καταδίκης τους από το Αγγλικό Βασιλικό Ναυτικό.

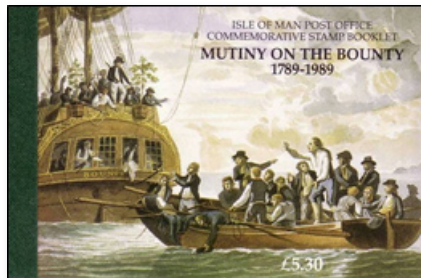
Η διάσημη ανταρσία ξεκίνησε – όπως ήδη γνωρίζουμε – στις 28 Απριλίου 1789 κοντά στα νησιά Tonga στο Νότιο Ειρηνικό Ωκεανό. Την επόμενη ημέρα ο υποπλοίαρχος William Bligh μαζί με τον πλοίαρχο και αλλά 17 μέλη του πληρώματος αναγκάστηκαν να επιβιβαστούν στην Jolly Boat, τη μικρότερη από τις τρεις λέμβους του HMS Bounty.

Ήταν μια μικρή βάρκα με μπούμα (τραπεζοειδές πανί) στο κεντρικό άλμπουρο της δυο φλόκους (μικρά τριγωνικά πανιά στο οριζόντιο άλμπουρο της πλήρους) και μήκος λιγότερο από 6,50 μέτρα, σύμφωνα πάντα με τα πρότυπα του Αγγλικού Ναυτικού.

Αυτό το μικρό πλοίαριο, ένα καρυδότσουφλο στον αφιλόξενο Νότιο Ειρηνικό, με 19 ναυτικούς να συνωστίζονται πάνω του μαζί με τα εξαρτήματά τους και τις όποιες προμήθειες φαγητού και νερού, έμελλε να γράψει τη δική του ναυτική ιστορία:

Μια μικρή Οδύσσεια του 18ου αιώνα.

Μέσα σε 47 ημέρες, από τις 29 Απριλίου 1789 μέχρι στις 14 Ιουνίου 1789, διέσχισε απόσταση 3.615 Ναυτικών Μιλίων (6.700 χιλιόμετρα). Ξεκινώντας από το Αρχιπέλαγος των νησιών Τόνγκα έφτασε μέχρι το Ανατολικό Τιμόρ, που βρίσκεται βόρεια της Αυστραλίας, στον Ινδικό Ωκεανό.

Πρόσοψη τευχιδίου γραμματοσήμων

Συνεχής μπλε γραμμή, πορεία του HMS Bounty μέχρι την ανταρσία: 1. Tasmania, Adventure Bay (21 Αυγ 1788). 2. Αφίξη στη Tahiti (26 Οκτ 1788). 3. Palmerston. 4. Tofua. 5. Ανταρσία (28 Απρ 1789). Διακεκομμένες μπλε γραμμές: Η διαδρομή των ανταρτών. Διακεκομμένη πράσινη γραμμή, η διαδρομή της Jolly Boat: 5. Αρχή της μικρής Οδύσσειας (29 Απρ 1789). 16. Tonga, 17. Timor (14 Ιουν 1789).

To HMS Bounty

Κατάφεραν να καλύψουν την απόσταση αυτή των 3.615 Ναυτικών Μιλίων ναυσιπλοώντας στην αχανή Θάλασσα των Κοραλλιών (Coral Sea) στα ανατολικά της Αυστραλίας, όπου οι τοπικοί κυκλώνες είναι συχνοί,

γεγονός που θεωρείται ναυτικό επίτευγμα για το μέγεθος του πλοιαρίου.

Με απλή διαίρεση βρίσκουμε ότι κατά μέσο όρο ταξίδευαν 80 ναυτικά μίλια (περίπου 142 χιλιόμετρα) ημερησίως με τη βοήθεια του ανέμου και των κουπιών, χωρίς να υπολογίσουμε το χρόνο που χρειαζόνταν για την προμήθεια τροφίμων και νερού από μικρά νησιά και απόλες της περιοχής, για ξεκούραση και λίγο ύπνο, όπως και για τις μικρές αλλά αναγκαίες επισκευές της Jolly Boat.

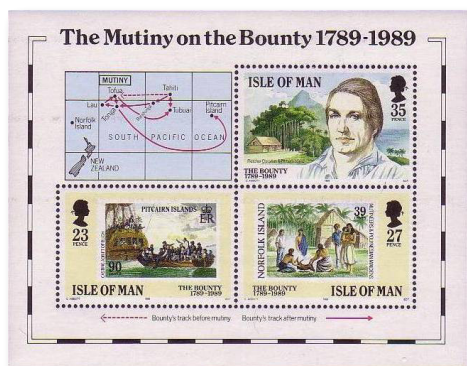

To "Jolly Boat".

Πραγματικός άθλος, αφού τελικά επέστρεψαν όλοι στην πατρίδα τους, εκτός από έναν που έπεσε θύμα της εχθρικής αντιμετώπισης τους από ιθαγενείς κατοίκους της νήσου Τοφούα.

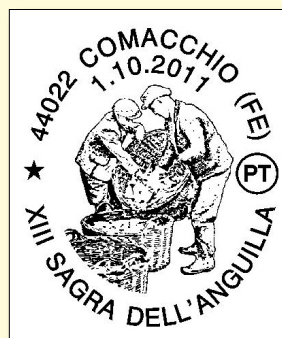
Όμως και εκεί οι περιπέτειες τους δεν έμελλε να τελειώσουν. Η Αγγλική Ναυτική Δικαιοσύνη που τους περίμενε, τους κατηγορήσε, σύμφωνα με το Ναυτικό Δίκαιο, για την απώλεια του HMS Bounty. Πέρασαν την ταλαιπωρία της δίκης και τελικά αθωώθηκαν.

Βασίλης Αγραφιώτης

Χέλια και ...φιλοτελισμός!

Όπως εμείς έχουμε τη Γιορτή της Σαρδέλας σε διάφορες περιοχές της χώρας (γνωστές είναι της Πρέβεζας, της Καλαμαριάς, των Νέων Μουδανιών, των Χανίων κλπ.), έτσι και οι Ιταλοί έχουν τις αντίστοιχες δικές τους. Μία από αυτές είναι η Γιορτή του Χελιού της μικρής πόλης Κομάκιο (Comacchio, 23.000 κάτοικοι), που βρίσκεται κοντά στη Φεράρα, στο Δέλτα του ποταμού Πάδου.

Καθώς οι υδατικές τοπικές συνθήκες είναι ιδανικές για την εκτροφή του χελιού, έχει εκεί αναπτυχθεί ιδιαίτερα. Για την καλύτερη προβολή της, ο τοπικός Δήμος οργανώνει κάθε χρόνο αυτή τη γιορτή, που περιλαμβάνει εμπορική έκθεση τοπικών γεωργικών, χειροτεχνικών και γαστριμαργικών προϊόντων, εκδηλώσεις για τα παιδιά, αλλά –άκουσον, άκουσον!- και συλλεκτική αγορά, με κυρίαρχο αντικείμενο το φιλοτελισμό! Ιδού και το τεκμήριο: Αναμνηστική σφραγίδα που απεικονίζει ψαράδες που αδειάζουν χέλια στο καλάθι. Το κείμενο στο κάτω μέρος της γράφει: "13η Γιορτή του Χελιού".

Συμπέρασμα: Σε κάποιες χώρες το γραμματόσημο είναι παρόν σε όλες σχεδόν τις εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής των ανθρώπων.

Π. Λ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ στις Ελληνικές Φιλοτελικές Εκθέσεις

Από το Νομικό Καρδούλη

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΕΚΘΕΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ "ΛΑΜΙΑ '96"

Λαμία, 19 – 25 Μαΐου 1996

Οργανώθηκε από την Πανελληνία Ένωση Φιλοτελιστών Υπαλλήλων ΕΛΤΑ και το Πολιτιστικό Κέντρο Εργαζομένων ΕΛΤΑ Νομού Αττικής, στα πλαίσια της διεξαγωγής του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος Ποδοσφαίρου Ταχυδρομικών Υπαλλήλων στη Λαμία.

Λειτουργήσε στη Δημοτική Πινακοθήκη Λαμίας και φιλοξένησε θεματικές συλλογές αθλητικού περιεχομένου. Κυρίαρχη συλλογή της έκθεσης υπήρξε η συλλογή "Το ποδόσφαιρο" του Ιωακείμ Χαλβατζιδόπουλου, η οποία κάλυψε σαράντα από τα πενήντα επτά συνολικά πλαίσια.

Άλλοι εκθέτες ήταν οι Παναγιώτης Γεωργίτσος, Μιχάλης Γρυπάρης, Αριστοτέλης Λεκατσάς και Μάνθος Γεωργίου.

Οι οργανωτές έθεσαν σε κυκλοφορία έγχρωμο δίπτυχο πρόγραμμα/κατάλογο, ο οποίος σφραγίστηκε με την ειδική αναμνηστική σφραγίδα της έκθεσης που χρησιμοποιήθηκε στις 19 Μαΐου 1996 στο Κεντρικό Ταχυδρομείο Λαμίας.

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ

Πάρος, 21 – 30 Μαΐου 1996

Οργανώθηκε από τα Ελληνικά Ταχυδρομεία με την ευκαιρία της συμπλήρωσης

1670 χρόνων από την ανέγερση του Ιερού Ναού της Παναγίας Εκατονταπυλιανής της νήσου και φιλοξενήθηκε στο Βαπτιστήριο του Ιερού Προσκυνημάτων.

Την έκθεση εγκαινίασε ο Μητροπολίτης Παροναξίας κ.κ. Αμβρόσιος.

Στους επισκέπτες διανεμήθηκε δίπτυχο πρόγραμμα των εγκαινίων, σφραγισμένο με το χρονολογικό σήμαντρο της Πάρου και ημερομηνία 21/05/1996, ημέρα των εγκαινίων.

ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ Μυτιλήνη, 19 Ιουνίου 1996

Οργανώθηκε για να τιμηθεί η επέτειος για τα 2.319 χρόνια από το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου και είχε για τίτλο "Εκδήλωση Μνήμης, 2.319 Χρόνια από το Θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, Βασιλέως των Ελλήνων".

Το μονοήμερο πρόγραμμα των εκδηλώσεων τελούσε υπό την αιγίδα του Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ.κ. Ιακώβου και φιλοξενήθηκε στο Δημοτικό Θέατρο.

Στα πλαίσια των εκδηλώσεων, λειτουργήσε στον προθάλαμο του θεάτρου έκθεση βιβλίου και γραμματοσήμων με θέμα τον Μέγα Αλέξανδρο.

Εκδόθηκε και διανεμήθηκε πρόγραμμα της εκδήλωσης.

Άλλα αναμνηστικά δεν κυκλοφόρησαν.

**ΕΚΘΕΣΗ
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ
Δράμα, 17 Ιουνίου 1996
(Ελλείπουν πληροφορίες)**

**ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
ΚΑΡΤΩΝ ΜΑΞΙΜΟΥΜ "ΧΙΟΣ '96"
Χίος, 24-29 Ιουνίου 1996**

Συνδιοργανώθηκε από την Φιλοτελική Εταιρεία Χίου και την Ένωση Ελλήνων Συλλεκτών Καρτών Μάξιμουμ, και φιλοξενήθηκε στην Αίθουσα της Πινακοθήκης της πόλης.

Συμμετείχαν με εκθέματα οι Παναγιώτης Γεωργίτσος, Άννα Θεοδωρέλλου, Μαργαρίτα Κοτοπούλη, Μιχάλης Γρυπάρης, Ζωή Μιχαλοπούλου και Ευάγγελος Ολύμπιος.

Η έκθεση δεν είχε συναγωνιστικό χαρακτήρα.

Στους εκθέτες απονεμήθηκαν διπλώματα, ενώ προσφέρθηκαν προϊόντα του νησιού από την Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου.

Αναμνηστικά αντικείμενα ή ειδική σφραγίδα δεν διατέθηκαν.

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
"ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ, ΠΑΠΑΓΟΣ"
28 Ιουνίου – 7 Ιουλίου 1996**

Η παραπάνω έκθεση διοργανώθηκε από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Θεματικού Φιλοτελισμού και Νεότητας και τον Σύλλογο Θεματικών Φιλοτελιστών Ελλάδος σε συνεργασία με το Δήμο Παπάγου. Αφορμή της διοργάνωσης ήταν η συμμετοχή στις εκδηλώσεις της Ναυτικής Εβδομάδας 1996.

Η έκθεση φιλοξενήθηκε στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου και είχε τη συμπαράσταση των Ελληνικών Ταχυδρομείων και της Ελληνικής Φιλοτελικής Ομοσπονδίας.

Την Οργανωτική Επιτροπή απετέλεσαν η Αντιδήμαρχος Δήμου Παπάγου Σοφία Μάγκου (Πρόεδρος), με μέλη τους Ν. Καρδούλη και Α. Ιατρίδη από τον Σ.Π.Θ.Φ.& Ν. και οι Γ. Καρατάσαλη, Χ. Χριστοδουλίδη, Χ. Μετρόπουλο από τον Σ.Θ.Φ.Ε. Σύνδεσμος μεταξύ Δήμου και Σωματείων ήταν ο Σωκράτης Μπόζοβοτς.

Έλαβαν μέρος 17 εκθέτες με ισάριθμα

εκθέματα ποικίλου υλικού, φιλοτελικού και μη, καθώς και 5 εκθέματα φιλοτελικής φιλολογίας, καλύπτοντας 51 όψεις πλαισίων.

Η Οργανωτική Επιτροπή έθεσε σε κυκλοφορία 200 εικονογραφημένους αναμνηστικούς φακέλους και φυλλαράκια (φεγιέ), καθώς και τρίπτυχα προγράμματα-καταλόγους της έκθεσης. Όλα σφραγίστηκαν με χρονολογικό σήμαντρο ημέρας των εγκαινίων (28/06/1996).

**ΕΚΘΕΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ
"ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ '96"
Αγία Γαλήνη Ρεθύμνου,
30 Ιουνίου -7 Ιουλίου 1996**

Οργανώθηκε από το Λιμεναρχείο Ρεθύμνου με τη συνεργασία της Φιλοτελικής Εταιρείας Ηρακλείου Κρήτης μέσα στα πλαίσια των εορταστικών εκδηλώσεων της Ναυτικής Εβδομάδας.

Έλαβαν μέρος 14 εκθέτες με συλλογές που αναρτήθηκαν σε 47 όψεις πλαισίων.

Στις 3 Ιουλίου χρησιμοποιήθηκε στο Ταχυδρομικό Γραφείο Αγίας Γαλήνης ειδική αναμνηστική

σφραγίδα αφιερωμένη επίσης στη Ναυτική Εβδομάδα, με την οποία σφραγίστηκε μικρός αριθμός αναμνηστικών φακέλων. Διατέθηκαν επίσης έγχρωμες βινιέτες σε φύλλα των 18 τεμαχίων.

**Α' ΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ
Ιερά Μονή Κύκκου, 12-18 Αυγ. 1996**

Οργανώθηκε από τα Ελληνικά και Κυπριακά Ταχυδρομεία και στεγάστηκε στην Ιερά Μονή Κύκκου της Κύπρου. Στην τελετή των εγκαινίων παρέστη ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος, η ηγεσία των δύο ταχυδρομικών φορέων και σύσσωμο το Δ.Σ. της Κυπριακής Φιλοτελικής Εταιρείας.

Στην έκθεση συμμετείχαν με εκθέματα τα

Ελληνικά Ταχυδρομεία, το Τμήμα Ταχυδρομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων της Κύπρου και η ιδιωτική συλλογή του Νίκου Ράγκου.

Καθ' όλη τη διάρκεια της έκθεσης, τα δύο Ταχυδρομεία χρησιμοποίησαν ειδικές αναμνηστικές σφραγίδες.

Λόγω της μεγάλης προσέλευσης του κοινού, ο Αρχιεπίσκοπος ζήτησε την παράταση της λειτουργίας της έκθεσης κατά μία εβδομάδα.

ΕΚΘΕΣΗ ΚΑΡΤΩΝ ΜΑΞΙΜΟΥΜ "ΛΕΥΚΕΣ '96"

Λεύκες Πάρου, 17 – 28 Αυγ. 1996

Οργανώθηκε από την Ένωση Ελλήνων Συλλεκτών Καρτών Μάξιμουμ σε συνεργασία με τον Προοδευτικό Σύλλογο Λευκιάων και φιλοξενήθηκε στο Δημοτικό Σχολείο Λευκών Πάρου. Ήταν ενταγμένη στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τα 1700 χρόνια της Εκατονταπυλιανής του νησιού.

Έλαβαν μέρος 5 εκθέτες με συλλογές Μαξιμαφιλίας, οι οποίες αναρτήθηκαν σε 18 όψεις πλαϊσίων ιδιωτικής κατασκευής.

Την δεύτερη ημέρα λειτουργίας (18/08/1996) χρησιμοποιήθηκε από το Ταχυδρομείο Πάρου ειδική αναμνηστική σφραγίδα, αφιερωμένη στους εορτασμούς της Εκατονταπυλιανής.

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΨ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΨ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΨ Ν. Ιωνία Βόλου, 29 Σεπτ.- 8 Οκτ. 1996

Οργανώθηκε με την ευκαιρία της συ-

μπλήρωσης 70 χρόνων από την ανέγερση του Ιερού Ναού της Ευαγγελιστρίας Ν. Ιωνίας Μαγνησίας. Στεγάστηκε στο Πνευματικό Κέντρο του Ναού και οργανωτής ήταν τα Ελληνικά Ταχυδρομεία με συμπαραστάτη την Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος.

Στο προσωρινό Ταχυδρομικό Γραφείο του χώρου της έκθεσης, την ημέρα των εγκαίνιων, χρησιμοποιήθηκε ειδική ανα-

μνηστική σφραγίδα, με την οποία σφραγίστηκαν το πολύχρωμο πρόγραμμα που έθεσε σε κυκλοφορία ο ΕΛΤΑ, καθώς και μικρός αριθμός αναμνηστικών φακέλων.

ΕΚΘΕΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΕΑΣ ΣΕΙΡΑΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ Σέρβια Κοζάνης, 10 Οκτωβρίου 1996

Η παρουσίαση στις 10 Οκτωβρίου της σειράς γραμματόσημων "Κάστρα της Ελλάδας" στα Σέρβια Κοζάνης έδωσε αφορμή στα Ελληνικά Ταχυδρομεία για την οργάνωση της παραπάνω έκθεσης, δεδομένου ότι ένα από αυτά τα Κάστρα της παραπάνω σειράς βρίσκεται στην περιοχή της πόλης των Σερβίων.

Η επίσημη παρουσίαση της σειράς και τα εγκαίνια της έκθεσης έκανε ο Πρόεδρος του Δ. Σ. των ΕΛΤΑ, ενώπιον του Δημάρχου των Σερβίων.

Στους προσκεκλημένους προσφέρθηκαν από τον Τομέα Ενημέρωσης ΕΛΤΑ άλμπουμ που περιείχε τα γραμμάτσημα "Κάστρα της Ελλάδας", καθώς και δίπτυχο πρόγραμμα των εκδηλώσεων, στο οποίο είχε επικολληθεί το γραμματόσημο με το Κάστρο των Σερβίων, και είχε σφραγιστεί με το χρονολογικό σήμαντρο του Ταχυδρομείου Σερβίων της 7/10/1996, ημέρας κυκλοφορίας της σειράς.

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΨ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΨ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΨ Ρέθυμνο, 7-12 Νοεμβρίου 1996

Οργανώθηκε από τα ΕΛΤΑ με την ευκαιρία του εορτασμού των 150 χρόνων από το Ολοκαύτωμα της Ιεράς Μονής Αρκαδίου και λειτούργησε στην αίθουσα Αγίου Φρα-

γκίσκου Ρεθύμνου.

Χρησιμοποιήθηκε ειδική αναμνηστική σφραγίδα με την οποία σφραγίστηκαν το πολύχρωμο πρόγραμμα που διατέθηκε στους επισκέπτες, καθώς και αριθμός αναμνηστικών φακέλων.

3η ΕΚΘΕΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ "Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ"

Κοζάνη, 23-27 Νοεμβρίου 1996

Η παραπάνω έκθεση διοργανώθηκε από τη Φιλοτελική Εταιρεία Κοζάνης και το Κεντρικό Ταχυδρομείο της πόλης και στεγάστηκε στο Ιστορικό και Λαογραφικό Μου-

σειο Κοζάνης. Θέμα και τίτλος της έκθεσης ήταν "Η Μεκεδονία".

Την πρώτη ημέρα λειτουργίας της κυκλοφόρησαν 300 εικονογραφημένοι αναμνηστικοί φάκελοι, σφραγισμένοι με το χρονολογικό σήμαντρο του Κεντρικού Ταχυδρομείου Κοζάνης με ημερομηνία 23/11/1996.

ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ "ΑΛΗΣΜΝΟΝΗΤΕΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ" Μοσχάτο, 24-27 Νοεμβρίου 1996

Η έκθεση αυτή οργανώθηκε από τον Πολιτιστικό-Φιλοτελικό Όμιλο Μοσχάτου

και φιλοξενήθηκε στην αίθουσα του Συλλόγου "Φάρασα Καππαδοκίας Μικράς Ασίας" Μοσχάτου.

Τα εγκαίνια συνέπεσαν με την επίσημη έναρξη λειτουργίας του νεοσυσταθέντος φιλοτελικού σωματείου (24/11/1996).

Έλαβαν μέρος 26 εκθέτες, τα εκθέματα των οποίων αναπτύχθηκαν σε 56 όψεις πλαισίων.

Την ημέρα των εγκαινίων λειτουργήσε στο χώρο της έκθεσης προσωρινό ταχυδρομικό γραφείο. Την ίδια ημέρα σφραγίστηκαν εικονογραφημένοι αναμνηστικοί φάκελοι με την εικονιζόμενη ειδική

αναμνηστική σφραγίδα. Κυκλοφόρησε επίσης κατάλογος εκθετών και εκθεμάτων.

Η έκθεση δεν είχε συναγωνιστικό χαρακτήρα.

Την Οργανωτική Επιτροπή αποτέλεσαν οι Ιωάννης Ζαβόλιας, Αγγελική Ιατρίδου, Αλέκος Ιατρίδης, Νίκος Κατσουρωτός, Κώστας Κορρές, Αντώνης Κουμουτόπουλος, Θ. Λιούμης, Παύλος Νικηφοράκης, Γιάννης Στεφάνου, Αντώνης Στρατάκης, Ταξιάρχης Τρίμης και Πέτρος Χρήστου, ενώ οι Γιώργος Καράτσαλης και Κώστας Χριστοδουλίδης ήταν Σύμβουλοι Φιλοτελισμού.

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΡΗΣΕΥΤΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟΥ

Πάτρα, 8-12 Ιανουαρίου 1997.

Διοργανώθηκε από τα Ελληνικά Ταχυδρομεία, με την ευκαιρία του εορτασμού των 150 χρόνων του Μητροπολιτικού Ναού των Πατρών και λειτούργησε σε αίθουσα της Δημοτικής Πινακοθήκης.

Στον εκθεσιακό χώρο χρησιμοποιήθηκε την ημέρα των εγκαινίων ειδική αναμνηστική σφραγίδα.

Ειδικό πρόγραμμα της τελετής δεν εκδόθηκε.

(Συνεχίζεται)

Λειτουργικό Δράμα, προπομπός του σύγχρονου θεάτρου

Του Παντελή Λεουσή

Το τέλος της ρωμαϊκής εποχής σήμανε και το τέλος του αρχαίου ελληνορωμαϊκού θεάτρου. Η νέα θρησκεία, ο Χριστιανισμός, έπαιξε σημαντικό ρόλο στο θάνατό του. Ήταν αδύνατο να δεχτεί την κοσμικότητα των θεατρικών παραστάσεων, την αθυροστομία της θεατρικής σάτιρας, την τραχιά λαϊκή διάλεκτο της ρωμαϊκής κωμωδίας.

Ο απηνής διωγμός του θεάτρου από την εκκλησία αφενός, αλλά και η εισβολή στην Δυτική Ευρώπη βαρβαρικών φύλων, όπως οι Γότθοι και οι Βάνδαλοι. αφ' εταίρου, σήμαναν το οριστικό τέλος του για αρκετούς αιώνες.

Όμως ο ίδιος ο χριστιανισμός ήταν αυτός που θα αναδημιουργήσει, άθελά του, το θέατρο. Από τους πρώτους αιώνες της εμφάνισής του κατάλαβε ότι ο καλύτερος τρόπος για να δελεάσει και προσεγγίσει τους πιστούς ήταν να οργανώσει μέσα στους ναούς αναπαράστασεις θρησκευτικού περιεχομένου, με σκοπό να γνωρίσει και να διαδώσει στον πολύ κόσμο τα μυστήρια της νέας λατρείας. Ίδου πώς περίπου ξεκίνησε το Λειτουργικό Δράμα, όπως έμεινε γνωστό.

Το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο γράφει για το περιστατικό της Ανάστασης: "...και εισελθούσαι εις το μνημείον είδον νεανίσκον καθήμε-

νον εν τοις δεξιοίς...ηγήρθη, ουκ έστιν ώδε..."

Ο ιερέας, φορώντας λευκό ράσο, μπρος στο σκεπασμένο με λευκό ύφασμα σταυρό, ρωτά τρεις άλλους παπάδες:

-Quem quaeritis in sepulchro, O Christicolae?
(Ποιον γυρεύετε στον τάφο χριστιανές;).

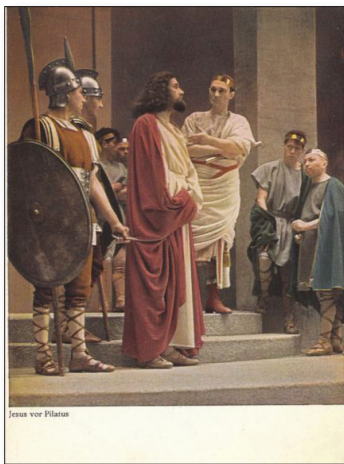
Οι ιερείς αποκρίνονται:

-Nazarenum crucifixum
(Ναζωραίον τον εσταυρωμένο)...

Αυτός ο διάλογος συνεχίζεται μέχρι το τέλος της ευαγγελικής γραφής, δημιουργώντας, έτσι απλά, μία μορφή πρωτογενούς θεατρικού δρώμενου. Με τον καιρό προστέθηκαν σ' αυτό και άλλα πρόσωπα που μεγάλωσαν τη θεατρική δράση, όπως ο Ιωάννης και ο Πέτρος, ή και το σύνολο των μαθητών του Χριστού.

Οι πρώτες "παραστάσεις" είχαν για θέμα γεγονότα από την Καινή Διαθήκη. Αναπαράσταση της Γέννησης, της Βά-

πτισης, των Παθών, της Σταύρωσης, της Ανάστασης, κλπ, με ηθοποιούς τους ίδιους τους ιερείς στους ανδρικούς χαρακτήρες και με παιδιά στους γυναικείους. Θα αργούσαν πολύ οι γυναίκες να αποκτήσουν ομότιμο χαρακτήρα στο εκκλησίασμα και, πολύ περισσότερο, συμμετοχή σε θρησκευτικές τελετές,

Jesus vor Pilatus

Άνω και κάτω: Καρπποστάλ και ιδιωτικό μονόφυλλο Γερμανίας με σκηνές Λειτουργικού Δράματος.

όπως θεωρούνταν αυτές οι παραστάσεις.

Με αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκαν και άνηθαν στην Ευρώπη οι Κύκλοι των Παθών, στους οποίους καλείτο ο λαός να συμμετάσχει. Στη Γαλλία ονομάστηκαν Μυστήρια (Mystères) και, από τον 14^ο αιώνα, Θαύματα (Miracles), στην Αγγλία επίσης Θαύματα και στην Ισπανία Autos Sacramentales. Παράλληλα, τους πρώτους αιώνες του Μεσαίωνα οι μόνες μορφές λαϊκού/κοσμικού θεάτρου που είχαν απομείνει ήταν οι τροβαδούροι και οι μενεστρέλοι, και τα μπουλουκία των μιμικών ηθοποιών. Οι τελευταίοι διασκέδαζαν τους χωριάτες με ταχυδακτυλουργίες, ακροβατικά κόλπα, μιμήσεις και χωρατά, χρησιμοποιώντας συχνά χυδαίο λεξιλόγιο.

Σκηνή από παράσταση μεσαιωνικού Λειτουργικού Δράματος στο Τσέστερ της Αγγλίας τον 15^ο αιώνα (χαρακτικό εποχής)

με μουσικές και τραγούδια. Παράλληλα, διαμορφώθηκε και ένα κοσμικό κωμικό θέατρο: η φάρσα.

Η κρίση του προχωρημένου Μεσαίωνα άγγιξε και το θέατρο: το θρησκευτικό και το κοσμικό στοιχείο συγχωνεύονταν σχεδόν σε ένα μοναδικό θέαμα, όταν στα ενδιαμέσια των "Μυστηρίων" παρεμβάλλονταν κωμικά διαλείμματα.

Τον 15^ο αιώνα αναπτύχθηκαν περιοδεύοντες θίασοι, οι οποίοι από τον 16^ο άρχισαν την παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων έργων υψηλού επιπέδου.

Στην Ιταλία από τον 9^ο αιώνα επιχειρήθηκε μία μελοποίηση των Ευαγγελίων, που την εκτελούσαν δύο χορωδίες σε τραγουδιστό διάλογο. Είχε το όνομα antifona (αντιφωνία) και επανέφερε ουσιαστικά στο προσκήνιο τον αρχαιοελληνικό διθύραμβο. Με αυτό τον τρόπο θα γεννηθεί το ιταλικό Λειτουργικό Δράμα, με τους χορωδούς και τους πιστούς να προχωρούν σε θεατρική αναπαράσταση του τραγουδιστού κειμένου, ντυμένους με ανάλογα κοστούμια.

Έκδόσεις του 1960 και 1984 για το "Δράμα των Παθών" του Oberammergau σε ΦΠΗΚ.

Από το γαλλικό μεσαιωνικό θέατρο σώζονται 40 Θαύματα της Παναγίας (Miracles de Notre Dame) με υποθέσεις δανεισμένες από τις ιστορίες των Αγίων της Βίβλου, το φολκλόρ, από έμμετρα μεσαιωνικά μυθιστορήματα ή από περιπετειώδη αφηγήματα και παραμύθια. Σε πολλά από αυτά το θαυματουργό θρησκευτικό στοιχείο και εν γένει η καθηγητική διάθεση βαθμιαία εκτοπίζονται και τέλος παύουν να είναι κυρίαρχα.

Στα μυστήρια έπαιρναν μέρος εκατοντάδες ηθοποιοί, που συνόδευαν τις παρλάτες

Πρώτη επίσημη μαρτυρία μεσαιωνικού θεάτρου είναι αυτή της πόλης Λιμόζ της Γαλλίας, τον 9^ο αιώνα, που παρακολούθησε ο Άγγλος Επίσκοπος του Winchester.

Από τον 14^ο μέχρι και τον 16^ο αιώνα, κυρίως στη Γαλλία, αλλά και στην Ιταλία, Αγγλία και Γερμανία, τα Μυστήρια είχαν διάρκεια πολλών ημερών. Αυτές οι παραστά-

σεις-τελετουργίες δίνονταν τις περισσότερες φορές για να ευχαριστήσουν τον ουρανό για την απαλλαγή από μία μάστιγα, μία επιδημία, έναν πόλεμο, για τη σωτηρία μιας πόλης. Κύριο θέμα των παραστάσεων ήταν τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού, πρόσωπα της Παλαιάς Διαθήκης, Απόστολοι, ακόμα και Βίοι Αγίων. Αυτές οι θρησκευτικές/θεατρικές τελετές θα εξαφανιστούν κατά τον 16^ο αιώνα, αμέσως μετά το θρησκευτικό διαχωρισμό Καθολικών-Προτεσταντών (Λούθηρος). Τα Μυστήρια υπήρξαν αναμφισβήτητα η πιο θεαματική μορφή μεσαιωνικού θεάτρου.

Οι παραστάσεις των Μυστηρίων και του Λειτουργικού Δράματος δίνονταν μέσα στους ναούς, σε ένα χαμηλό παλκοσένικο που με τον καιρό μεγάλωσε, μέχρι που βγήκαν στην πλατεία του χωριού, για να χωρέσουν θεατές και "ηθοποιοί". Αργότερα προβλέφθηκαν και χώροι-ικριώματα για τους θεατές, αλλά και θεωρεία για τους προύχοντες και τα δημόσια πρόσωπα.

Κυριότερο θέμα του ιταλικού Λειτουργικού Δράματος ήταν η Γέννηση. Με τον καιρό, μάλιστα, η Γέννηση διαιρέθηκε σε "επεισόδια" που απαιτούσαν αλλαγή προσώπων και πολλαπλό σκηνικό. Αυτό το σκηνικό έφθασε μέχρι του σημείου να εκτείνεται σε τρεις επάλληλους ορόφους. Στον επάνω διαδραματιζόνταν τα όσα συνέβαιναν στον ουρανό, στον μεσαίο όροφο τα τεκταινόμενα στη γη και στο ισόγειο τα του Κάτω Κόσμου!

Με τον καιρό το Λειτουργικό Δράμα και τα Μυστήρια άρχισαν να χάνουν το θρησκευτικό τους χαρακτήρα. Πέρασαν βέβαια αιώνες γι' αυτό. Η εκκοσμίκευση προχώρησε κάποτε μέχρι τον εκχυδαισμό. Έφθασε μάλιστα στο σημείο -όπως αναφέρεται- στα δια-

Η μικρή βαυαρέζικη πόλη του Oberammergau από χαρακτηριστικό εποχής.

λείμματα των παραστάσεων, κάτω από τις εξέδρες των θεατών, να γίνονται παντός είδους ακολασίες. Οι παραστάσεις αυτές πήραν μάλιστα και το δικό τους όνομα: fornices (πορνείες)!

Με την αρχή της Αναγέννησης οι βασικές θεατρικές μορφές του τέλους του Μεσαίωνα διατηρούνται, αλλά το 1548 η αναπαράσταση των Μυστηρίων απαγορεύτηκε. Επιτρέπονται μόνο έργα "κοσμικά, ευγενικά και θεμιτά". Έτσι εμφανίζεται ένα νέο θέατρο, το οποίο επανασυνδέεται με την αρχαιότητα. Αλλά για την εξέλιξη του μετα-μεσαιωνικού θεάτρου θα αναφερθούμε σε

προσεχές τεύχος.

Σήμερα εξακολουθούν σε πολλές χώρες να αναβιώνουν παραστάσεις μεσαιωνικού θεάτρου. Από τις περισσότερο γνωστές και παλιές είναι αυτές της γερμανικής πόλης Oberammergau της Βαυαρίας που συνεχίζονται από το 1634. Αρχισαν μετά το ξέσπασμα της βουβωνικής πανώλης, όταν οι κάτοικοι ορκίστηκαν να αναπαρίσταναν το "Δράμα των Παθών, του θανάτου και της Ανάστασης του Χριστού" κάθε δέκα χρόνια αν απαλλάσσονταν από την ασθένεια. Ως εκ θαύματος, έκτοτε κανείς δεν αρρώστησε! Τελικά η μέτρηση των

Επίσημη καρτποστάλ με σφραγίδα Oberammergau, Passion Spiele 24.06.1910, και τον Anton Lang στο ρόλο του Ιησού. (Συλλογή Αγ. Καμπουράκη)

δεκαετιών μετατοπίστηκε το 1680. Έτσι, το 2010 οι παρατάσεις πραγματοποιήθηκαν από 15 Μαΐου έως 3 Οκτωβρίου.

Στο Δράμα των Παθών του Oberammergau λαβαίνουν μέρος όσοι κατοικούν ή κατοίκησαν το Oberammergau τα τελευταία 20 χρόνια. Πρέπει να είναι ερασιτέχνες και υψηλών πνευματικών και ηθικών αρχών. Κοστούμια και άλλα χρειώδη κατασκευάζονται από τους ίδιους, ενώ τα μαλλιά και τα γένια των εκτελεστών πρέπει να είναι μακριά και φυσικά. Γι' αυτό μήνες πριν παύουν να τα κόβουν, με αρχή την Καθαρή Τετάρτη του αμέσως προηγούμενου χρόνου (1999, 2009 κλπ.).

Περιπτώ να αναφέρει κανείς την τεράστια συρροή προσκυνητών, επισκεπτών και τουριστών. Τα "Πάθη" έχουν κάνει γνωστό το μικρό Oberammergau σε ολόκληρο τον κόσμο.

Στην Βρετανία, μεταξύ άλλων, από το 1951 έχουν αναβιώσει στην Υόρκη και στο Τσέστερ τα μεσαιωνικά Mystery Plays (Corpus Christi Play Simulator) και από το 1994 στο Lichfield.

Στην Ισπανία, στο Έλτσε του Αλικάντε, στη βασιλική της Αγίας Μαρίας, γίνονται κάθε χρόνο το διήμερο του Δεκαπενταύγουστου παραστάσεις μεσαιωνικού Λειτουργικού Δράματος, οι οποίες από το 2001 χαρακτηρίστηκαν από την UNESCO ως Αριστουργήματα

Παράσταση Λειτουργικού Δράματος στο Έλτσε του Αλικάντε (Ισπανία). Επαναλαμβάνεται κατά παράδοση κάθε χρόνο τον Δεκαπενταύγουστο.

της Προφορικής και Αναλλοίωτης Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας.

Το Δράμα του Έλτσε (Εικ.) είναι εξολοκλήρου τραγουδιστό και εκτελείται από ερασιτέχνες άνδρες και αγόρια της περιοχής. Τα κείμενα είναι στην διάλεκτο της Βαλέντσιας και έχουν ιστορία αιώνων. Ένας μόνο ψαλμός και λίγοι στίχοι είναι στα Λατινικά. Για τη μουσική επένδυση του Δράματος χρησιμοποιούνται συνθέσεις του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης και του Μπαρόκ. Τη φωνή της Παναγίας και των αγγέλων αναπαριστά μελωδικά παιδική χορωδία.

Όλες αυτές οι παραστάσεις τώρα πια έχουν ιστορική, ίσως και θρησκευτική αξία, χωρίς κανείς να παραγνωρίζει ότι ενυπάρχει η προσπάθεια προσέλκυσης πιστών και επισκεπτών (θρησκευτικός τουρισμός). Όμως η αξία των μεσαιωνικών "Μυστηρίων", των "Θαυμάτων" και του "Λειτουργικού Δράματος" πρέπει να θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για την αναδημιουργία της θεατρικής τέχνης. Ο χριστιανισμός ήταν αυτός που το κατήργησε το θέατρο, ο χριστιανισμός το αναβίωσε και πάλι, έστω και άθελά του.

Το θέατρο, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, θα εύρισκε και πάλι το δρόμο του. Μαζί με τη μουσική και τις άλλες καλές τέχνες, αποτελούν ανάγκη για τον άνθρωπο. Βρίσκονται στο DNA του.

Ιδιωτικά μονόφυλλα Βαυαρίας (με έντυπο γραμματόσημο κατόπιν παραγγελίας) που απεικονίζουν σκηνές Λειτουργικού Δράματος: "Ο Ιησούς στον Πιλάτο" και "Ο Ιησούς στον Ηρώδη".

Το σίδερο!

Η πρακτική του σιδερώματος των ρούχων φαίνεται εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Κίνα. Οι Κινέζοι έβραζαν νερό σε μεταλλικά τηγάνια και κατόπιν τα ακουμπούσαν επάνω στα υφάσματα για να τα λειαίνουν.

Τα σίδηρα σιδερώματος με τη σημερινή τους έννοια άρχισαν να χρησιμοποιούνται από τον 17ο αιώνα. Στην αρχή ήταν χοντρές πλάκες χυτοσίδηρου, σε σχήμα δέλτα, που έφεραν λαβή και θερμαίνονταν επάνω στη φωτιά. Μια νεότερη έκδοση αποτελείτο από ένα σιδερένιο κουτί μέσα στο οποίο τοποθετούντο αναμμένα κάρβουνα.

Σε περιοχές της Ινδίας, αντί για κάρβουνα χρησιμοποιούσαν κελύφη καρδίας που έχουν παρόμοια θερμαντική ικανότητα. Αυτή η μέθοδος είναι ακόμα σε χρήση ως εναλλακτική λύση, εξαιτίας των εκεί συχνών διακοπών ρεύματος.

Στα τέλη 19ου - αρχές 20ου αιώνα, πολλά σίδηρα θερμαίνονταν με διάφορα καύσιμα, όπως κηροζίνη, αιθανόλη, λάδι φάλαινας, φυσικό αέριο, ακετυλένιο, ακόμη και βενζίνη. Κάποια σπίτια μάλιστα ήταν εφοδιασμένα με σύστημα σωληνώσεων διανομής φυσικού αερίου ή ακετυλένιου, σε διάφορους χώρους του σπιτιού, ώστε να λειτουργούν με αυτό συσκευές, όπως σίδηρα,

φώτα κλπ. Παρά τον κίνδυνο πυρκαγιάς, σίδηρα που χρησιμοποιούσαν υγρά καύσιμα πουλήθηκαν στην ύπαιθρο των ΗΠΑ μέχρι και τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στην εποχή μας όλα τα σίδηρα θερμαίνονται με ηλεκτρισμό, μέσω μιας ηλεκτρικής αντίστασης. Η θερμαινόμενη πλάκα είναι από αλουμίνιο ή ανοξείδωτο χάλυβα, ενώ ένας θερμοστάτης ελέγχει τη θερμοκρασία που επιλέγεται. Η εφεύρεση αυτού του σιδήρου έγινε το 1882 και πιστώνεται στο Νεοϋορκέζο Henry W. Seeley.

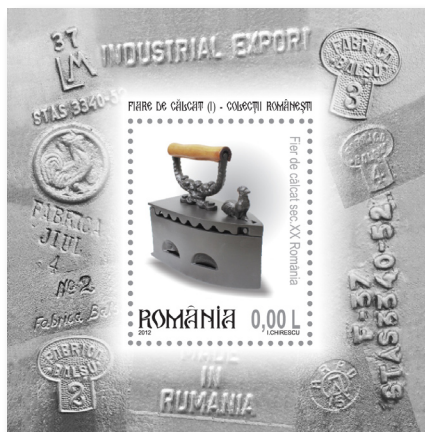
Την ίδια χρονιά εισήχθη στη Γαλλία ένα σίδερο που θερμαίνονταν με τόξο άνθρακα, αλλά αποσύρθηκε γρήγορα ως πολύ επικίνδυνο.

Το πρώτο εμπορικά διαθέσιμο ηλεκτρικό σίδερο ατμού παρουσιάστηκε το 1926, στη Νέα Υόρκη, αλλά δεν αποτέλεσε εμπορική επιτυχία. Αντίθετα, αυτό που εμφανίστηκε το 1938 έγινε αμέσως δημοφιλές και υπάρχει μέχρι τις μέρες μας, με τις στο μεταξύ απαραίτητες βελτιώσεις.

Από το 1984, υπάρχει στις ΗΠΑ ο σύλλογος Pressing Iron and Trivet Collectors of America (Συλλέκτες Σιδηρών και Σιδεροσπιών της Αμερικής). Ξεκίνησε με ιδρυτικά μέλη 24 οικογένειες και στις μέρες μας έχει ξεπεράσει τα 300, προερχόμενα από 40 χώρες, μεταξύ

Παλιά, το σίδερο ήταν πλάκα χυτοσίδηρου σε σχήμα δέλτα.

Αργότερα ήρθε σε χρήση το σίδερο που το γεμίζαμε με αναμμένα κάρβουνα. Αυτός ο τύπος είναι γνωστός σε όλους τους παλαιότερους!

των οποίων οι Αυστραλία, Καναδάς, Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Μαλαισία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Ρουμανία, Ελβετία, Ισπανία και Κάτω Χώρες.

Ο παραπάνω σύλλογος διαθέτει δανειστική βιβλιοθήκη και τριμηνιαίο Ενημερωτικό Δελτίο, το "PRESSING NEWS", για την ενημέρωση και ανταλλαγή πληροφοριών γύρω από το σιδέρωμα (!). Για όποιον θέλει να γίνει μέλος, η διεύθυνση είναι:

Info@PressingIronAndTrivetCollectors.org.

Σπεύσατε!

Λάκης Τσάκωνας

Εικόνα από τα περασμένα: Το βαρύ σίδερο δίπλα στο ράφτι περιμένει τη σειρά του για να χρησιμοποιηθεί.

Σίδηρα με τα οποία σιδέρωναν κάποτε οι νοικοκυρές σε Βέλγιο, Αγγλία, Γερμανία, Ελβετία...

...Γαλλία, Ιταλία, Ρουμανία και Σουηδία.

Από ότι μας πληροφορούν οι Ρουμάνοι με την πρόσφατη όμορφη σειρά τους, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είχαν περισσότερο εξεζητημένα μοντέλα, αλλά ανακάλυψαν και πρώτοι την πρέσα σιδηρώματος.

"Ποδήλατα" και "καμήλες" ιδιαίτερης αίγλης!

Το 1892, κοντά στην πόλη Coolgardie της Δυτικής Αυστραλίας, ανακαλύφθηκε χρυσός, με αποτέλεσμα να αυξηθεί ο πληθυσμός κατά 20.000 άτομα σε μόλις πέντε χρόνια. Η κυβέρνηση αδυνατούσε να ανταπεξέλθει στις ανάγκες μιας τέτοιας εξέλιξης, με αποτέλεσμα να κάνουν την εμφάνισή τους ιδιωτικές ταχυδρομικές εταιρίες για την εξυπηρέτηση της αλληλογραφίας στις χρυσοφόρες περιοχές.

Μέσα στον πυρετό του χρυσού στο Coolgardie που ολοένα και μεγάλωνε, δημιουργήθηκε ένας παράξενος συναγωνισμός. Ποδήλατο και καμήλα συναγωνίζονταν για το πιο αποτελεσματικό ιδιωτικό μέσο μεταφοράς αλληλογραφίας στις απομονωμένες περιοχές των ορυχείων.

Τα χρόνια γύρω στο 1890 ήταν η "χρυσή εποχή" του ποδηλάτου. Ήταν ένα νέο μεταφορικό μέσο που μόνο αυτό έδινε τη δυνατότητα στους ανθρώπους να μεταφέρονται γρήγορα και οικονομικά. Διότι, πλην του ποδηλάτου, η μόνη εναλλακτική λύση τα χρόνια εκείνα ήταν το περπάτημα!

Ωστόσο, πιθανά δεν ήταν περισσότερο απαραίτητο το ποδήλατο από όσο στην αχανή και αραιοκατοικημένη Δυτική Αυστραλία. Μεταξύ των ετών 1895 και 1900, στην τότε βρετανική αποικία είχαν πουληθεί τουλάχιστον 20.000 ποδήλατα, ενώ στη μικρή πόλη Coolgardie αναλογούσαν περισσότερα κατά κεφαλή ποδήλατα από

οποιοδήποτε άλλο μέρος του κόσμου.

Το Coolgardie, 350 μίλια ανατολικά του Περθ, βρισκόταν στο επίκεντρο της περιοχής του "πυρετού του χρυσού". Εκεί, το ποδήλατο απεδείχθη ιδιαίτερα σημαντικό για την εξυπηρέτηση της υποτυπώδους ταχυδρομικής υπηρεσίας που λειτουργούσε στην περιοχή.

Γύρω από την πόλη του Coolgardie υπήρχαν τρεις περιοχές χρυσωρυχείων. Αυτοί που τις διαχειρίζονταν είχαν ανάγκη από ένα αποτελεσματικό σύστημα επικοινωνίας. Καθώς εκεί, τόσο η επίσημη ταχυδρομική υπηρεσία όσο και η τηλεγραφία και ο σιδηρόδρομος δεν είχαν ακόμα πλήρως αναπτυχθεί, το ταπεινό ποδήλατο έγινε προσωρινή λύση. Έστω και αν χρειαζόταν να κάνει κανείς πετάλι πάνω σε μονοπάτια στρωμένα με μαλακή άμμο ή να "ακροβατεί" σε ανώμαλο έδαφος, ο βαθμός δυσκολίας δεν ήταν εξαιρετικά μεγάλος. Το ποδήλατο, εξάλλου, συγκέντρωνε πολλά πλεονεκτήματα. Μεταξύ των άλλων, χρειαζόταν ελάχιστη συντήρηση και δεν χρειαζόταν ούτε φαί, ούτε νερό, αντίθετα με τις αφγανικές καμήλες που χρησιμοποιούνταν για την μεταφορά των απαραίτητων για

τα ορυχεία προμηθειών και εφοδίων.

Στις εταιρίες κούριερ που δημιουργήθηκαν για την εξυπηρέτηση των αναγκών της κοινωνίας των ορυχείων εντάχθηκαν ποδηλάτες που αρέσκονταν στην περιπέτεια και διέ-

Εμπορική διαφημιστική κάρτα της
Coolgardie Cycle Express Co.

θεταν το απαραίτητο κουράγιο. Οι αποστάσεις που διένυαν ήταν άλλοτε σχετικά μικρές, γύρω από τις περιοχές του "πυρετού του χρυσού", άλλοτε μεγάλες, όταν έπρεπε να συνδεθούν με τις γειτονικές πόλεις.

Η πιο σημαντική μεγάλη διαδρομή ήταν προς την πόλη Σάουθ Κρος (South Cross), 120 μίλια προς τα δυτικά, η οποία βρισκόταν επάνω στην κύρια οδό που οδηγεί στο Περθ. Άλλες ήταν 130 μίλια βόρεια, προς το Μένζις (Menzies) και 200 μίλια προς την πόλη Εσπεράνς (Esperance).

Τα τέλη που χρέωναν οι κούριερς εξαρτώντο από το βάρος, την απόσταση και την ταχύτητα, ενώ ο ανταγωνισμός πίεζε τις τιμές προς τα κάτω. Το κανονικό τέλος για τη μεταφορά επιστολής από το Coolgardie στο Menzies ήταν σημαντικό για την εποχή: 5 σελίνια. Αργότερα έπεσε στα 2 σελίνια και 6 πένες.

Ένας ποδηλάτης μπορούσε να μεταφέρει μέχρι 100 επιστολές και να καλύψει περισσότερα από 100 μίλια την ημέρα. Ωστόσο, για τις ιδιαίτερα μεγάλες αποστάσεις μερικές εταιρεί-

στο πετρώδες έδαφος, έσπρωχναν και μετακινούσαν άθελά τους τις πέτρες προς τα πλάγια. Αν πάλι το έδαφος ήταν υγρό, τα πλατιά πόδια τους πίεζαν τις πέτρες μέσα στη γη, ενώ στις

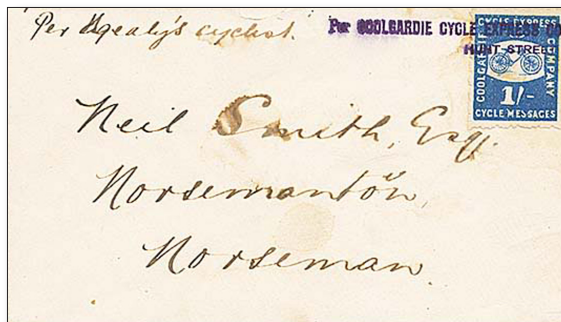
αμμώδεις περιοχές, ποδοπατούσαν την άμμο, καθιστώντας την αρκετά στέρεη για την ασφαλή διελευση του ποδηλάτου".

Στην περιοχή του Coolgardie δημιουργήθηκαν δύο κύριες εταιρείες: Η Special Bicycle Express και η Coolgardie Cycle Express. Η δεύτερη ήταν

εγκατεστημένη σε σημείο που δεν υπήρχε τρόπος να εξυπηρετηθούν οι αλληλογράφοι από επίσημο ταχυδρομείο.

Εκείνο όμως που έκανε την Coolgardie Cycle Express Co ξεχωριστή ήταν η έκδοση δικών της γραμματοσήμων.

Η πρώτη έκδοσή της πραγματοποιήθηκε το 1894, με δύο γραμματόσημα αξίας 1s και 2s/6d. Ήταν χρώματος μπλε, είχαν ίδια εικονογράφηση και παρουσίαζαν ένα ποδηλάτο στο κέντρο. Γύρω από το ποδήλατο, αριστερά, επάνω και δεξιά, υπήρχε το όνομα της

Επιστολή από Coolgardie προς Norseman (Α. Αυστραλία). Διακινήθηκε μόνο από την Cycle Express, χωρίς τη μεσολάβηση των αποικιακών ταχυδρομείων.

Οι τρεις αξίες της δεύτερης έκδοσης.

ες χρησιμοποιούσαν καμήλες.

Οι ποδηλάτες είχαν μία συμβολική σχέση με τις καμήλες. Ένας ντόπιος ανέφερε:

"Οι φάλαγγες από καμήλες αφήναν τα ίχνη τους πάνω στο έδαφος. Ίχνη που ήταν ιδιαίτερα προσφιλή στους ποδηλάτες αφού "σηματοδοτούσαν" τις διαδρομές που και οι ίδιοι ακολουθούσαν. Οι καμήλες, βαδίζοντας

εταιρείας μέσα σε πλαίσιο, ενώ κάτω υπήρχε η αναγραφή "Cycle messages" (μηνύματα με ποδήλατο). Και οι δύο κλάσεις ήταν τυπωμένες σε χαρτί χωρίς υδατόσημο, σε φύλλα των 35 (5 X 7) και οδόντωση 12.

Το 1969 ανακαλύφθηκαν μερικά πλήρη φύλλα του γραμματοσήμου των 2s και 6d που περιείχαν κάποια τεμάχια χωρίς οδόντωση.

Επιστολή από το Albany προς το Coolgardie. Φέρει γραμματόσημο 2d και ακυρωτική σφραγίδα του επίσημου ταχυδρομείου, καθώς και πρόσθετο τέλος 2/6s της Cycle Express, ακυρωμένο με την δίγραμμη "Per Coolgardie Cycle Express Co/Hunt Street". Κάτω δεξιά η ένδειξη "Unclaimed" (Αζήτητο).

Έτσι, 75 χρόνια μετά την έκδοσή τους, βρέθηκε μία νέα, άγνωστη ποικιλία.

Το 1895, τόσο η εξάντληση των αποθεμάτων, όσο και η αλλαγή των τελών, δημιούργησαν την ανάγκη έκδοσης νέων γραμματοσήμων. Και καθώς εκείνο τον καιρό η εταιρεία έκανε για τις μεγάλες αποστάσεις περισσότερο χρήση των καμηλών παρά των ποδηλάτων, θεώρησε καλό τα γραμματόσημα να απεικονίζουν καμήλες αντί για ποδήλατα. Η σχεδίαση ανατέθηκε στον Edwin Summerhayes, αρχιτέκτονα του Coolgardie και πρώην ποδηλάτη της εταιρείας.

Ο Summerhayes σχεδίασε τα εικονιζόμενα τρία γραμματόσημο, προέβλεψε μάλιστα και διχρωμία για το καθένα. Καθώς όμως τα τεχνικά μέσα της περιοχής αδυνατούσαν να αναλάβουν την εκτύπωση, η παραγγελία δόθηκε σε έναν οίκο της Αδελαΐδας, πόλη που απείχε 1.300 μίλια από το Coolgardie. Τελικά, με τις όποιες άλλες καθυστερήσεις που μεσολάβησαν, τα γραμματόσημα κατέστη δυνατό να παραδοθούν μόλις τον Ιούνιο του 1896.

Τα γραμματόσημα της δεύτερης έκδοσης είναι και αυτά χωρίς υδατόσημο, εκτός από μερικά κομμάτια της κλάσης των 2 σελινιών. Η οδόντωση είναι πάντα 12 και εμφανώς

καλύτερης ποιότητας από την πρώτη έκδοση.

Σύμφωνα με το περιοδικό *The Australian Philatelist*, το πιάζι του γραμματοσήμου των 6d ήταν 2.000 τεμάχια, των 2s 12.000 και των 5s 1.000. Παραμένει άγνωστο το μέγεθος των φύλλων, ενώ το μεγαλύτερο σωζόμενο πολλαπλό είναι των εννέα γραμματοσήμων.

Οι ακυρώσεις των γραμματοσήμων γίνονταν συνήθως με πένα. Υπάρχουν όμως και ακυρώσεις με χειροκίνητη σφραγίδα και βιολέ μελάνι με την αναγραφή "Per Coolgardie Cycle Express Co/Hunt Street".

Φάκελοι με γραμματόσημα αυτών των ιδιωτικών εκδόσεων είναι ιδιαίτερα ζητημένοι και ακριβοί, ιδιαίτερα όταν συνδυάζονται με γραμματόσημα της Δυτικής Αυστραλίας.

Βέβαια, προσφέροντας αυτή την ανεπίσημη υπηρεσία και εκδίδοντας γραμματόσημα, η Coolgardie Cycle Express Co ήρθε σε σύγκρουση με τις αποικιακές ταχυδρομικές αρχές, οι οποίες, για τη διατήρηση του νόμιμου μονοπωλίου τους, αποφάσισαν να ισχυροποιήσουν και επεκτείνουν τις δικές τους

Δελτάριο που φέρει γραμματόσημο 2s της δεύτερης σειράς. Στο κείμενο αναφέρεται ημερομηνία 26.6.97, όταν είχε ήδη απαγορευτεί η λειτουργία της Cycle Express Co. Προφανώς πρόκειται για φιλοτελικό κατασκευάσμα της εποχής.

Ιδιωτικές βινιέτες που κυκλοφόρησαν ως αναμνηστικές των εκατό χρόνων των γραμματοσήμων της Cycle Express Co.

ου 1897, προφανώς σφραγισμένες χαριστικά, για φιλοτελικούς σκοπούς.

Τα αποθέματα των δύο εκδόσεων της Coolgardie Cycle Express Co –μικρά εξάλλου-, είναι βέβαιο ότι δεν καταστράφηκαν. Το συμπέρασμα συνάγεται από το γεγονός ότι ο πανέξυπνος επιχειρηματίας ιδιοκτήτης της, ονόματι John Healy, εξακολούθησε για πολύ καιρό να διαφημίζει τα γραμματόσημά του, προσδοκώντας και προσκομίζοντας κέρδη από τους φιλοτελιστές.

υπηρεσίες το συντομότερο δυνατό. Έτσι, το Δεκέμβριο του 1896, η ιδιωτική εταιρεία έπαψε να έχει την ανοχή του επίσημου ταχυδρομείου και διατάχθηκε να κλείσει.

Εντούτοις, συναντώνται επιστολές με αυτά τα γραμματόσημα μέχρι και τις 9 Ιουλί-

Παντελής Λεούσης

Το άρθρο βασίστηκε στο αντίστοιχο "On your bike!" του Ken Lewis (TCnews No 24), στο οποίο έγιναν προσθήκες, τόσο στο κείμενο όσο και την εικονογράφηση.

Ένας ιταλικός φάκελος με πολλή Ελλάδα...

Η ελληνική πνευματική παρουσία στο φιλοτελισμό της γειτονικής Ιταλίας καλά κρατεί. Στη χώρα του Δάντη, του ντα Βίντσι και του Μιχαήλ-Αγγελου συχνά-πυκνά κάνουν την εμφάνισή τους αρχαιοελληνικά θέματα σε φιλοτελικές εκδόσεις.

Αυτή τη φορά, με την ευκαιρία μιας έκθεσης στην πολίχνη Borgo Faiti (2.500 κάτοικοι), οι διοργανωτές κυκλοφόρησαν αναμνηστική σφραγίδα που απεικονίζει την Κίρκη να προσφέρει στον Οδυσσέα ένα κύπελλο (με κρασί;), καθώς και φάκελο εικονογραφημένο με τον πίνακα του Φλαμανδού Bartholomäus Spranger (1545-1611) "Οδυσσέας και Κίρκη". Ο φάκελος φέρει τις εγγραφές "Το κρασί στη μυθολογία" και "Κίρκη και Οδυσσέας", στα ελληνικά. Στο περίγραμμα της σφραγίδας αναφέρεται: "Giornate di Studio: Vite e Vino nella mitologia e archeologia" (Ημέρες έρευνας: το κρασί στη μυθολογία και αρχαιολογία). Αυτό διότι στο πρόγραμμα της τριήμερης διάρκειας της έκθεσης περιλαμβάνονταν συζητήσεις πάνω σε αυτό το θέμα.

Ο λόγος που ώθησε τους οργανωτές της έκθεσης σε αυτή τη θεματολογία είναι διότι, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία –αλλά και την ιταλική-, από τη σχέση Κίρκης και Οδυσσέα γεννήθηκαν οι Άγριος, Κασσιφώνη, Λατίνος και Τηλέγονος. Από τον Λατίνο ιδρύθηκε το Λάτιο, στην περιοχή του οποίου βρίσκεται το Borgo Faiti.

Και μία παρατήρηση: Στην Ιταλία, ακόμα και σε πόλεις των 2.500 κατοίκων, υπάρχουν φιλοτελικό σύλλογοι ικανοί να οργανώνουν εκθέσεις και να εκδίδουν ενδιαφέροντα φιλοτελικά αντικείμενα!

Ανοικτή επιστολή...

...προς νέους θεματικούς

Η "Ανοικτή Επιστολή" είναι μία μόνιμη στήλη του περιοδικού μας, στην οποία παρουσιάζονται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες για τον καταρτισμό μιας θεματικής συλλογής που φιλοδοξεί να εκτεθεί σε μία επίσημη εθνική έκθεση ή έκθεση FIP-FEPA, από την επιλογή του θέματος, του χαρτιού και του φιλοτελικού υλικού, μέχρι και την καλύτερη αισθητική της παρουσίαση.

Συνεχίζουμε και σήμερα παρουσιάζοντας διάφορες κατηγορίες "ειδικών γραμματοσήμων", τα οποία, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν έχουν ταχυδρομική χρήση και, κατά συνέπεια, είναι ακατάλληλα και να χρησιμοποιηθούν στις θεματικές συλλογές.

Εντούτοις, ένας καλός φιλοτελιστής πρέπει να τα γνωρίζει. Κάποιο από αυτά μπορεί να πέσει τυχαία στα χέρια του και να ταιριάζει στη θεματική του συλλογή. Δεν θα πρέπει να γνωρίζει αν μπορεί να το χρησιμοποιήσει ή όχι;

Αλλά και από την άποψη της εγκυκλοπαιδικής/φιλοτελικής γνώσης, η γνωριμία αυτού του ενδιαφέροντος υλικού μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει.

Νομίσματα με μορφή γραμματοσήμων.

Γραμματόσημα/νομίσματα είναι γραμματόσημα που χρησιμοποιήθηκαν ως νομίσματα, για την πληρωμή αγαθών ή υπηρεσιών. Σε κάποιες περιπτώσεις τα γραμματόσημα αυτά εκτυπώθηκαν ειδικά γι' αυτή τη χρήση, ενώ σε άλλες ήταν τα ίδια που βρίσκονταν σε κυκλοφορία, για ταχυδρομική χρήση.

Τα γραμματόσημα/νομίσματα επινοήθηκαν στις ΗΠΑ και χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου μεταξύ Βορείων και Νοτίων.

Η ευρύτερη χρήση τους έγινε τα δύσκολα χρόνια 1914-1918 του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν τα κέρματα κυριολεκτικά εξαφανίστηκαν.

Ήταν και αυτή μία από τις συνέπειες του πολέμου.

Με την αποθησαύριση των χρυσών και αργυρών κερμάτων, η μεταλλική αξία των οποίων ξεπερνούσε τη νομισματική, αλλά και με την γενικότερη έλλειψη μετάλλων, άρχισε να δημιουργείται πρόβλημα με τις συναλλαγές.

Ως λύση επιλέχθηκε η χρησιμοποίηση γραμματοσήμων ως νομισμάτων μικρής αξίας, με τις μορφές και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν γι' αυτά τα γραμματόσημα να είναι ποικίλες.

Οι χώρες που χρησιμοποίησαν γραμματόσημα/νομίσματα ήταν οι Γερμανία, Αυστρία, Γαλλία, Ρωσία, Ιταλία, Νορβηγία, Δανία, Βέλγιο, Ελλάδα, Πορτογαλία και Αργεντινή.

Στην αρχή, κανονικά γραμματόσημα τοπο-

Τα πρώτα γραμματόσημα/νομίσματα επινοήσε ο και χρησιμοποιήθηκαν στον Αμερικανικό Εμφύλιο Πόλεμο.

θετούνταν σε μικρές θήκες από ημιδιαφάνες σελοφάν, ενώ μια διαφημιστική ετικέτα έκλεινε το άνοιγμά τους. Όμως αυτές οι θήκες αποδείχθηκαν πολύ εύθραυστες. Γι' αυτό και το 1920 επινοήθηκε στη Γαλλία η κατασκευή γραμματοσήμων/νομισμάτων με μεταλλικό υπόβαθρο. Κατασκευάστηκαν δηλαδή στρογγυλοί μεταλλικοί δίσκοι σαν κέρματα, οι οποίοι περιείχαν ένα μικρό πλαίσιο, μέσα στο οποίο "φώλιαζε" το γραμματόσημο. Για την προστασία του γραμματοσήμου, το πλαίσιο καλυπτόταν από μία μεμβράνη από σελοφάν ή άλλο διάφανο υλικό. Η άλλη όψη των δίσκων έφερε μια διαφήμιση, είτε ανάγλυφη και άχρωμη (εγχάρακτο αλουμίνιο ή λευκοσίδηρο), ή επίπεδη και πολύχρωμη (τυπωμένο λευκοσίδηρο). Αυτή η μέθοδος, εκτός από τη Γαλλία, εφαρμόστηκε στις ΗΠΑ, Γερμανία και Αυστρία.

Άλλη μορφή γραμματοσήμων/νομισμάτων είναι αυτή που χρησιμοποιήθηκε, π.χ., στην

Γραμματόσημα/νομίσματα Δανίας, σε θήκες.

τσαρική Ρωσία. Ήταν κατασκευασμένα από αγομάριστο χαρτί, παχύτερο από αυτό των κανονικών γραμματοσήμων. Στην πρόσθια όψη απεικόνιζαν κλάσεις από τη γνωστή σειρά των τσάρων του 1913 ή άλλων γραμματοσήμων σε κυκλοφορία, ενώ στην πίσω όψη τους έφεραν εκτυπωμένους θυρεούς, προπαγανδιστικά κείμενα, διαφημίσεις κλπ. Αυτά τα νέα γραμματόσημα/νομίσματα διατίθεντο στο κοινό με τη μορφή τευχιδίων και, σε πολλές περιπτώσεις, χρησιμοποιήθηκαν ως γραμματόσημα κανονι-

Το μοναδικό ελληνικό γραμματόσημο/νόμισμα. Στο πίσω μέρος του υπάρχει ο Ερμής ανετραμμένος.

κής αλληλογραφίας.

Ενώ μετά το 1924, με την επανεμφάνιση των κανονικών κερμάτων σε ικανοποιητικές ποσότητες, τα γραμματόσημα/νομίσματα έπαψαν σχεδόν παντού να χρησιμοποιούνται, στην Ισπανία, την περίοδο του ισπανικού εμφυλίου πολέμου (1936 – 1939), δημιουργήθηκε ανάλογο πρόβλημα έλλειψης μικρών –και όχι μόνο νομισμάτων. Γι' αυτό και η Δημοκρατική Κυβέρνηση αναγκάστηκε να θέσει στην κυκλοφορία γραμματόσημα/νομίσματα, εφαρμόζοντας νέα μέθοδο κατασκευής τους. Εκτύπωσε μικρούς καφέ δίσκους από χαρτόνι που απεικόνιζαν στη μία πλευρά τον ισπανικό θυρεό. Οι δίσκοι αυτοί παραδίνονταν από τις τράπεζες σε όλους όσους χρειαζόντουσαν χρήματα για τις ανάγκες τους. Στη συνέχεια, ο κάθε πολίτης επικολούσε ένα κανονικό γραμματόσημο τρέχουσας κυκλοφορίας στην οπίσθια όψη του δίσκου, δημιουργώντας έτσι την επιθυμητή νομισματική αξία.

Εφόσον ο κάθε πολίτης καθόριζε ποιās ονομαστικής αξίας γραμματόσημο θα κολλούσε επάνω στο χαρτονένιο δίσκο, είναι φυσικό τα ισπανικά γραμματόσημα/νομίσματα του Εμφυλίου να συναντώνται σε μεγάλη ποικιλία αξιών: Όσων και των γραμματοσήμων που βρισκό-ντουσαν σε κυκλοφορία.

Στην Ελλάδα ένα τέτοιο νόμισμα με τη μορφή γραμματοσήμου είχαμε το 1922. Τυπώθηκε σε 15.000.000 τεμάχια, σε φύλλα των 50, στο εργοστάσιο των αδελφών Ασιώτη της Κέρκυρας. Υπάρχει σε δύο διαφορετικές οδοντώσεις και χρωματικές ποικιλίες (ανοιχτόχρωμο και σκουρόχρωμο). Κυκλοφόρησε από τον Μάιο του 1922 έως τον Ιούνιο του 1923, όταν αντικαταστάθηκε από τα αλουμινένια κέρματα των 10 λεπτών του 1922.

Το χαρτί που εκτυπώθηκε είναι παχύτερο

Δύο όψεις γραμματοσήμων/νομισμάτων Ισπανίας, περιόδου Εμφυλίου Πολέμου, με τον θυρεό να βρίσκεται πάντα στη μία πλευρά.

Οι ποικιλία των ισπανικών νομισματικών αξιών είναι πολύ μεγάλη, καθώς ο καθένας μπορούσε να δημιουργήσει το νόμισμα της προτίμησής του, χρησιμοποιώντας κάποιες από τις αξίες γραμματοσήμων που κυκλοφορούσαν.

εκείνου των γραμματοσήμων, ενώ η εικόνα της πρόσθιας όψης υπάρχει και ανεστραμμένη στο πίσω μέρος.

Παρά το ότι τα γραμματόσημα/νομίσματα διαθέτουν ωραιότερες διαφημίσεις σε μεγάλη ποικιλία και παρά το γεγονός ότι η συσκευασία τους περιέχει στις περισσότερες περιπτώσεις κανονικά γραμματόσημα, η χρήση τους στο φιλοτελισμό δεν είναι απαδεκτή.

Μία ακόμη μορφή γραμματόσημου/νομίσματος (Γαλλική αποικία Ακτής του Ελεφαντοστού).

Τόσο ο τρόπος προετοιμασίας τους και ο σκοπός της έκδοσής τους, όσο και η τελική χρήση τους, πόρο απέχουν από του να θεωρηθούν φιλοτελικά. Εκεί που ταιριάζουν απόλυτα είναι σε συλλογές νομισμάτων.

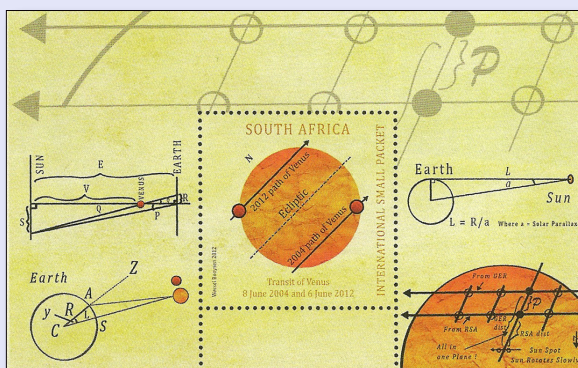
Υπάρχει ωστόσο και η εξαιρεση που δεν λείπει σχεδόν ποτέ! Σε μία θεματική για την *Ιστορία του Χρήματος* ή κάποια συναφή, μερικά γραμματόσημα/νομίσματα θα τεκμηριώναν άριστα τις περιόδους έλλειψης μικρών νομισμάτων. Πάντα όμως με την προϋπόθεση ότι η παρουσία τους θα τύχει των απαραίτητων λεπτομερών και εμπεριστατωμένων φιλοτελικών επεξηγήσεων.

Παντελής Λεουσης

Ένα σπάνιο ουράνιο φαινόμενο

Η διέλευση της Αφροδίτης εμπρός από τον Ήλιο

Το εικονιζόμενο φεγιά της Νοτίου Αφρικής μας κάνει γνωστό ένα ασυνήθιστο ουράνιο φαινόμενο που ονομάζεται "διέλευση της Αφροδίτης". Πρόκειται για το πέρασμα του πλανήτη Αφροδίτη μπρος από τον ήλιο, που παρατηρείται όταν η τροχιά του περνά μεταξύ γης και ήλιου, κρύβοντας ένα μικρό τμήμα του δίσκου του. Είναι παρόμοιο με το φαινόμενο της Σελήνης που διέρ-

Φάσεις της διέλευσης: 1. Ο δίσκος της Αφροδίτης εφάπτεται εξωτερικά με τον ήλιο, 2. εφάπτεται εσωτερικά, 3. διατρέχει τον ηλιακό δίσκο με σχετική γωνιακή ταχύτητα 4 arc min/hr, 4. εφάπτεται εξωτερικά.

χεται εμπρός από τον ήλιο και δημιουργεί τις γνωστές ηλιακές εκλείψεις. Ωστόσο, ενώ η Σελήνη καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του ηλιακού δίσκου, η Αφροδίτη εμφανίζεται ως ένα μικρός μαύρος δίσκος που διασχίζει τον ήλιο, σε μία διαδρομή που κρατά συνήθως αρκετές ώρες.

Τον αιώνα που διατρέχουμε η Αφροδίτη πέρασε μπροστά από τον ήλιο δύο φορές: Στις στις 8 Ιουνίου 2004 και στις 5 και 6 Ιουνίου 2012. Αυτή ήταν η τελευταία ηλιακή διέλευση της Αφροδίτης τον 21ο αιώνα. Η επόμενη αναμένεται να παρουσιαστεί τα έτη 2117 και 2125.

Το φαινόμενο αυτό συμβαίνει σε έναν επαναλαμβανόμενο κύκλο 243 ετών, με δύο διελεύσεις που απέχουν μεταξύ τους οκτώ έτη. Είναι τόσο σπάνιο, ώστε στις 8 Ιουνίου 2004, κανένα ανθρώπινο μάτι δεν μπόρεσε να το παρατηρήσει.

Παρόμοιες διελεύσεις παρουσιάζονται μόνο με τους εσωτερικούς πλανήτες Ερμή και Αφροδίτη, επειδή είναι οι μόνοι δύο που μπορεί να βρίσκονται μεταξύ γης και ήλιου κατά τη διάρκεια των τροχιών τους.

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑ ΣΑΣ ΝΕΑ!

Έκθεση θρησκευτικού γραμματοσήμου στην Πάτρα.

Στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων "ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΕΙΑ 2012", προς τιμήν του Αγίου Αποστόλου Ανδρέου του Πρωτοκλήτου, η Ιερά Μητρόπολις Πατρών σε συνεργασία με τα ΕΛΤΑ και την Φιλοτελική Εταιρεία Πατρών, διοργάνωσε Έκθεση Θρησκευτικού Γραμματοσήμου με θέμα "ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΝΑΟΙ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ", στον εκθεσιακό χώρο των Παλαιών Δημοτικών Λουτρών της Πάτρας.

Δραστηριότητες μελών μας.

Το μέλος μας Φώτιος Μόσχος από τη Ναύπακτο συνεχίζει με αμείωτο ρυθμό την φιλοτελική του δραστηριότητα, η οποία εκδηλώνεται κυρίως με παρουσιάσεις θεματικών ενοτήτων και νέων εκδόσεων γραμματοσήμων μέσω του τοπικού τύπου. Πρόσφατη εργασία του η δημοσίευση δισέλιδου άρθρου στο δωρεάν διανεμόμενο οικολογικού ενδιαφέροντος περιοδικό "Πράσινο-Μπλε", με θέμα "Χριστουγεννιάτικες ευχές με ...γραμματοσήμα".

Εκδήλωση στην Παλιά Βουλή

Στις 14 Οκτωβρίου, στην αίθουσα του Βουλευτηρίου της Παλιάς Βουλής και υπό την αιγίδα της Ελληνικής Φιλοτελικής Εταιρείας και της Ένωσης Αποφοίτων του Εθνικού Εκπαιδευτηρίου Αναβρύτων, πραγματοποιήθηκε εορταστική εκδήλωση για τα 100 χρόνια από την κήρυξη των Βαλκανικών Πολέμων.

Η εκδήλωση οργανώθηκε από τον καθηγητή Δημήτρη Μιχαλόπουλο και τις εκδόσεις ΠΕΛΑΣΓΟΣ, και περιλάμβανε έκθεση τριών πλαισίων σπάνιου ταχυδρομικού υλικού, στην ανάλυση του οποίου αφιερώθηκε η φιλοτελική ομιλία του πρώτου ομιλητή Νεοκλή Ζαφειρακόπουλου.

Ακολούθησαν ομιλίες ιστορικού περιεχομένου από τους Θωμά Θεολόγη (Ο *Ελευθέριος Βενιζέλος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι*) και Δ. Μι-

χαλόπουλου (*Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι από την πλευρά των Τούρκων*).

Κάκιστη εντύπωση και έντονες διαμαρτυρίες του κοινού προκάλεσε η ομιλία του δεύτερου ομιλητή, ο οποίος προσπάθησε, μεθοδικά και επίμονα, να ανατρέψει την ιστορική αλήθεια και την επικρατούσα αντίληψη για το ρόλο του Ελευθερίου Βενιζέλου στους νικηφόρους Βαλκανικούς Πολέμους που είχαν ως αποτέλεσμα την επέκταση των ελληνικών συνόρων στη σημερινή τους θέση.

Εξάλλου, η αναμόχλευση ιστορικών παθών και ο διαχωρισμός των Ελλήνων εν έτει 2012 σε "βενιζελικούς και αντιβενιζελικούς" είναι ασφαλώς "ουκ ανδρός σοφού"!

Έκθεση στο Σπίτι της Κύπρου

Την Πέμπτη, 1 Νοεμβρίου, έγιναν τα εγκαίνια έκθεσης Φιλοτελικής και Ταχυδρομικής Ιστορίας της Κύπρου, με εκθέτες τα Κυπριακά Ταχυδρομεία και τους Νίκο Ράγκο, Άκη Χρήστου, Στέφανο Στεφάνου, Κων/νο Χρίστου, Γιάννη Πίπη, Χριστάκη Ιωάννου και Κυριάκο Αναγιωτό.

Την έκθεση που διάρκεσε μέχρι τις 15 Νοεμβρίου συνδιοργάνωσαν το Σπίτι της Κύπρου και η Κυπριακή Φιλοτελική Εταιρεία.

Στην εκδήλωση των εγκαινίων προλόγισαν ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και ο Διευθυντής των Κυπριακών Ταχυδρομείων. Ακολούθησε διάλεξη του Νίκου Ράγκου με θέμα *Ο ρόλος της Κύπρου στο μύθο της Ευρώπης και η προβολή του μέσα από τα σχετικά γραμματοσήμα*.

Όλα τα εκθέματα που εκτέθηκαν θαυμάστηκαν για το υψηλό τους επίπεδο.

Έκθεση στην Ξάνθη

Οι πρόσκοποι της Ξάνθης, σε συνεργασία με την τοπική Φιλοτελική Εταιρεία, διοργάνωσαν Έκθεση Προσκοπικού Γραμματοσήμου. Η έκθεση πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία των 90 χρόνων Προσκοπισμού στην Ξάνθη,

φιλοξενήθηκε στο Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης, και διάρκεσε από 12 Οκτωβρίου έως 12 Νοεμβρίου 2012.

Το νέο ιδιόκτητο γραφείο της ΕΦΟ

Οι μακρόχρονες προσπάθειες για να αποκτήσει η Ελληνική Φιλοτελική Ομοσπονδία δική της ιδιόκτητη στέγη ολοκληρώθηκαν στις 15 Οκτωβρίου, με την υπογραφή των σχετικών συμβολαίων. Το νέο γραφείο, εμβαδού 19,5 τ.μ., βρίσκεται στον 8ο όροφο του κτηρίου Μέρλιν, στη συμβολή των οδών Κάνιγγος και Γαμβέτα.

Η αγορά στοίχισε 19.000 €, φθάνοντας τις 22.000 με τα υπόλοιπα έξοδα.

Το σύνολο σχεδόν του κόστους καλύφτηκε από δωρεές συλλόγων και φιλοτελιστών, ενώ ένα μικρό υπολειπόμενο ποσό προσφέρθηκε ως άτοκο δάνειο από τον σύλλογο "Οι Φιλοτελιστές των Αθηνών".

Ως γνωστόν, ο σύλλογός μας συνέβαλε σε αυτή την αγορά με το ποσό των 1.000 €.

Η ΦΕΑ γιορτάζει τα 75 χρόνια της.

Εφέτος η Φιλοτελική Εταιρεία Αθηνών συμπλήρωσε 75 δημιουργικής χρόνια ζωής. Μία από τις εορταστικές εκδηλώσεις που προγραμματίστηκε για να τιμηθεί αυτή η επέτειος ήταν και η φιλοτελική ημερίδα στο ξενοδοχείο Παρκ της Λεωφόρου Αλεξάνδρας. Εισηγητές της ημερίδας, με τη σειρά που μίλησαν, ήταν η ζωγράφος και σχεδιάστρια των ΕΛΤΑ Μυρσίνη Βαρδοπούλου, ο πρόεδρος της ΕΦΟ Αντώνης Βιρβίλης, η διδασκάλισσα του Κολλεγίου Αθηνών Χρύσα Φιλάου, και ο πρόεδρος της Παμελληνίας Ένωσης Φιλοτελιστών Υπαλλήλων

ΕΛΤΑ Θεόδωρος Γαλάνης.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν εκπρόσωποι του ΔΣ της Ελληνικής Φιλοτελικής Ομοσπονδίας, πρόεδροι και μέλη φιλοτελικών συλλόγων και πολλοί φίλοι της οργανώτριας εταιρείας. Το σημαντικό περιεχόμενο των ομιλιών κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον του ακροατηρίου.

Αξίζει ιδιαίτερη μνεία στην εισήγηση της κ. Φιλάου, η οποία, παρά το ότι δεν ανήκει στο χώρο του οργανωμένου φιλοτελισμού, εντυπωσίασε με τις καινοτόμες ιδέες της για την προσέγγιση των νέων στη συλλογή γραμματοσήμων και τον τρόπο που τις εφαρμόζει στους μαθητές της.

Σε όλους όσους παρευρέθηκαν στην ημερίδα διανεμήθηκε έκτακτη καλαίσθητη και εξολοκλήρου έγχρωμη εορταστική έκδοση του περιοδικού ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΗΧΩ, που εξέδιδε παλαιότερα η εταιρεία. Σε αυτή περιλαμβάνονται ενδιαφέροντα άρθρα φιλοτελικού και ιστορικού περιεχομένου, όλα γραμμένα από μέλη της ΦΕΑ.

Στο ενδιαμέσο διάλλειμα προσφέρθηκε μπουφές με μικρό γεύμα.

Νέο ΔΣ στην Πάτρα

Μετά τις πρόσφατες αρχαιρεσίες που διεξήχθησαν στην Φιλοτελική Εταιρεία Πατρών, το νέο ΔΣ διαμορφώθηκε ως εξής:

Σωτήριος Σωτηρόπουλος Πρόεδρος
Σπυρίδων Σιδέρης Αντιπρόεδρος
Νίκ. Παπανικολάου Γεν. Γραμματέας
Αναστάσιος Λιμπεράτος Ταμίας
Κων/νος Χατζής και
Γεώργιος Ξυράφας Μέλη.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Τη Δευτέρα, 21 Ιανουαρίου 2013 και ώρα 19.00', ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ & ΝΕΟΤΗΤΑΣ και οι ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΕΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ θα κόψουν την Πρωτοχρονιάτικη πίτα στο Φιλοτελικό και Ταχυδρομικό Μουσείο, Πλατεία Παναθηναϊκού Σταδίου 5.

Η γιορτή περιλαμβάνει θεματική ομιλία του Παντελή Λεούση με τίτλο "Ο υπέροχος κόσμος της Οπερέτας" μέσα από τα γραμματόσημα, με ταυτόχρονη ηχητική και οπτική ψηφιακή υποστήριξη.

Είστε όλοι καλεσμένοι!

Η ΤΟΥΒΑ και τα γραμματόσημά της

Στα μισά του περασμένου αιώνα, ο διεθνής φιλοτελικός κόσμος δέχτηκε μία επιδρομή από τα γραμματόσημα μιας άγνωστης και μυστηριώδους χώρας που είχε το όνομα "Τούβα". Πολύχρωμα και εντυπωσιακά, φιγουράριζαν σε όλες σχεδόν τις προθήκες των καταστημάτων γραμματοσήμων της εποχής και άσκησαν ιδιαίτερη γοητεία στους νέους συλλέκτες.

Όσο το γραμματόσημα αυτά εξαφανίστηκαν το ίδιο απότομα όπως εμφανίστηκαν. Γιατί άραγε; Και ποια είναι αυτή η "εξωτική" χώρα, η Τούβα;

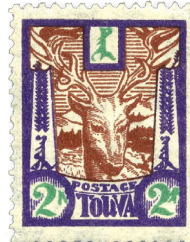
Η Tannu Tuva, όπως είναι το πλήρες όνομά της, ήταν μια αυτόνομη περιοχή της Κεντρικής Ασίας, ανάμεσα στη Ρωσία και τη Μογγολία, που, το 1921, μετά από ρωσική προτροπή, έγινε η "Λαϊκή Δημοκρατία της Τούβας". Υπογράφηκε μάλιστα και συνθήκη μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και της Δημοκρατίας του Μογγολικού Λαού, το 1926, για την επιβεβαίωση της ανεξαρτησίας της, αν και άλλες χώρες δεν την αναγνώρισαν επίσημα.

Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η Τούβα ακολούθησε τη μοίρα των άλλων γειτονικών χωρών της Ρωσίας: Προσαρτήθηκε στη Σοβιετική Ένωση ως αυτόνομη περιφέρεια της Τούβας, ενώ το 1961 έγινε η "Αυτόνομη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Τούβας". Τέλος, από το 1992, η Δημοκρατία της Τούβας είναι μέλος της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Μεταξύ 1926 και 1933, η Τούβα εξέδωσε 38 γραμματόσημα, σε διάφορα σχήματα, με την πρώτη σειρά να απεικονίζει τον βουδιστικό τροχό της ζωής, με μογγολική γραφή και μόνο αριθμητικά ψηφία. Ακολούθησαν εκδόσεις στις οποίες κυριάρχησαν απεικονίσεις από την τοπική ζωή, ενώ στη Β' έκδοση του 1927 περιελήφθη και ο χάρτης της χώρας.

Από το 1934 μέχρι το 1936, είχαμε την έκδοση

ακόμη 100 διαφορετικών τουβανικών γραμματοσήμων μεγάλου μεγέθους, σε επίσης μεγάλη ποικιλία σχημάτων, όπως τετράγωνα, ρομβοειδή, τρίγωνα κλπ., με σκηνές από πι-

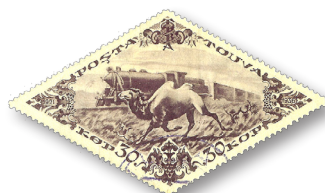
Ο βουδιστικός "τροχός της ζωής" (1926) και ελάφι από την Β' σειρά (1927).

Χάρτης της Τούβας με ευδιάκριτες τις όμορες χώρες (1927)

Μερικές δεκαετίες πριν, τα γραμματόσημα της Τούβας εντυπωσίαζαν τους νεαρούς συλλέκτες.

Από αριστερά: 1. Η καμήλα συναγωνίζεται μία (ανύπαρκτη) αμαξοστοιχία της Τούβας. 2. Νομάδες πολεμιστές (1938). 3. Άρμεγμα καγιάκ (1938).

ποδρομίες, μάχες μεταξύ νομάδων και απεικονίσεις οικόσιτων ζώων, όπως καμήλες και βοοειδή. Στο εμπόριο τα συναντούσε κανείς κυρίως χαριστικά σφραγισμένα.

Αυτά τα γραμματόσημα της δεύτερης περιόδου ήταν επινόηση του Ούγγρου φιλοτελιστή Bela Székula*, ο οποίος, το 1934, έπεισε τις τουβανικές και σοβιετικές αρχές για τη δημιουργία τους, με αποκλειστικό σκοπό τη διάθεσή τους στους συλλέκτες. Όλες οι εκδόσεις σχεδιάστηκαν και εκτυπώθηκαν στη Μόσχα, και πωλήθηκαν στο εξωτερικό από κρατική σοβιετική εταιρεία για την εισροή σκληρού νομίσματος.

Χαρακτηριστικό είναι το ότι πολλές από τις απεικονίσεις είναι φανταστικές, χωρίς καμία πραγματική σχέση με την τοπική ζωή της χώρας. Για παράδειγμα, σε ένα από τα γραμματόσημα της Τούβας απεικονίζεται καμήλα που συναγωνίζεται αμαξοστοιχία, κατά μήκος της –ανύπαρκτης στην Τούβα– σιδηροδρομικής γραμμής!

Την δεκαετία του 1990, εμφανίστηκε και πάλι στην αγορά μεγάλος αριθμός "γραμμα-

τόσημων" της Τούβας, με νεώτερα θέματα, όπως τα κόμικς Bart Simpson, Led Zepplin κλπ. Όλα αυτά κατασκευάζονται στην Αγγλία, έχουν σκοπό να παραπλανήσουν τους συλλέκτες και είναι όλα παράνομα και προς αποφυγή.

Δεν λείπουν ούτε τα ανάποδα τρίγωνα!

Αλλά και η νομιμότητα των γραμματοσήμων της Τούβας των περιόδων πλην της πρώτης είναι αμφιλεγόμενη. Ορισμένοι κατάλογοι τα αναφέρουν και τα αποδέχονται ως έγκυρα, όπως οι Yvert και Michel. Αντίθετα, ο Scott και ο Stanley Gibbons δεν τα αναγνωρίζουν. Γεγονός είναι ότι κανείς (ή σχεδόν κανείς) δεν τα

είδε επάνω σε φάκελο, να εκπληρώνουν τον πρωταρχικό τους προορισμό. Αυτό και μόνο είναι αρκετό για να μας αποτρέψει από το να τα χρησιμοποιήσουμε στις συλλογές συναγωνισμού. Είναι κατάλληλα μόνο για το κλασέρ, στο σπίτι, όπου μπορούμε να τα θαυμάζουμε από καιρό σε καιρό. Διότι τα γραμματόσημα της Τούβας είναι πραγματικά όμορφα!

Π. Λ.

Ωστόσο, κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι τα γραμματόσημα της Τούβας είναι πανέμορφα.

* Bela Sekula (1881–1966). Ούγγρος φιλοτελιστής, έμπορος γραμματοσήμων και φιλοτελικός πλαστογράφος. Έζησε στην Ουγγαρία, στην Ελβετία και στις ΗΠΑ. Είναι γνωστός για την εμπλοκή του στις πλαστογραφημένες ανατυπώσεις των γραμματοσήμων της Αιθιοπίας "Ζώα" (1931) και "Βασιλείς" (1919). Επιπλέον, είχε συμμετάσχει στην δημιουργία πολλών άλλων γραμματοσήμων αμφίβολης γνησιότητας της Ελβετίας, καθώς και σε πολλές πλαστές επισημάνσεις. Ο Sekula ήταν επίσης αυτός που ήταν πίσω από την παραγωγή των γραμματοσήμων "σπέκουλας" της Τούβας, κατά τη διάρκεια των ετών 1934-1936.

Δράκων, ένα παράξενο δέντρο

Ο Δράκων (*Dracaena draco*) είναι ένα παράξενο δέντρο, τόσο στην ανάπτυξη όσο και στην εμφάνιση.

Σαν νεαρό φυτό έχει μονό στέλεχος. Στα 10-15 χρόνια του ο κορμός σταματά να αναπτύσσεται, οπότε παράγεται μία λευκή ταξιανθία, με μυρωδάτα άνθη σαν κρίνους. Τέλος, τα άνθη δίνουν καρπούς που μοιάζουν με κοραλλιοχρώμα μούρα.

Αμέσως μετά εμφανίζεται στην κορυφή ένα στέμμα από μπουμπούκια και το φυτό αρχίζει να διακλαδώνεται.

Κάθε κλαδί μεγαλώνει για 10-15 χρόνια προτού αρχίσει και αυτό να διακλαδώνεται. Έτσι, όταν το φυτό είναι πια ώριμο, τα κλαδιά του σχηματίζουν μία μεγάλη και πικνή ομπρέλα.

Η ανάπτυξή του είναι συνήθως αργή. Για να φθάσει το 1,2 μ. απαιτούνται περίπου 10 χρόνια.

Όταν χαραχθεί ο φλοιός, εκκρίνεται μία κοκκινωπή ρητίνη, γνωστή ως το "αίμα του δράκου". Αυτή η ρητίνη, εκτός από τις πολλές παραδοσιακές φαρμακευτικές της χρήσεις, χρησιμοποιείται και στη βαφή λεπτών ξύλινων επιφανειών, όπως αυτές των γνωστών βιολιών Stradivarius. Οι Ρωμαίοι τη χρησιμοποίησαν ευρύτατα για βαφές, ενώ πολλές βραχογραφίες στο Μαρόκο έγιναν με αυτή τη ρητίνη.

Για τους Guanches

(Βέρβεροι, αυτόχθονες των Καναρίων Νήσων) το δέντρο είχε μαγικές ιδιότητες και αποτελούσε αντικείμενο θρησκευτικής λατρείας. Έσκαβαν μάλιστα ένα κοίλωμα στον κορμό του, μέσα στο οποίο δημιουργούσαν κάτι σαν ιερό που χρησίμευε στις θρησκευτικές τελετουργίες τους.

Ο γεωγράφος και φυσιοδίφης Alexander von Humboldt (1769-1859) αναφέρει ότι σε ένα ταξίδι του στην Αφρική συνάντησε ένα τέτοιο δέντρο πελωρίων διαστάσεων. Είχε 21 μ. ύψος και 14 μ. περίμετρο κορμού. Υπολογίστηκε πως έπρεπε να είναι 600 ετών! Το δέντρο αυτό καταστράφηκε το 1868 από μια καταιγίδα.

Στην Τενερίφη υπάρχει σήμερα το "El Drago Milenario" (Χιλιόχρονος Δράκοντας), το παλαιότερο δέντρο του είδους. Εκτιμάται ότι είναι τουλάχιστον 280 ετών.

Το δέβτρο Δράκαινα Δράκο καλλιεργείται ευρύτατα ως καλλωπιστικό, σε πάρκα και σε κήπους. Είναι πανέμορφο και, σε συνδυασμό με την μεγάλη ανθεκτικότητά του στην ξηρασία, έχει προτεραιότητα στις προτιμήσεις των αρχιτεκτόνων εθνικών πάρκων Ευρώπης και Αμερικής.

Λάκης Τσάκωνας

Αχ! Αυτό το πλάνο...

Η ΑΛΙΕΙΑ

...από τη συλλογή τροφής μέχρι τη διατροφή της ανθρωπότητας...

Η σημασία και η ανέκαθεν οικονομική επίδραση της αλιείας είναι φανερή στα τοπωνύμια. Το χωριό με το όνομα Πουασόν (Poissons = Ψάρια) αναφέρεται από το έτος 863. Προηγουμένως ήταν γνωστό ως Piscioché Villa. Το χωριό αυτό βρίσκεται στα βορειοανατολικά της Γαλλίας, στις όχθες του ποταμού Rongean.

1. **Η αλιεία, σημαντική πηγή επιβίωσης του ανθρώπου**
 - 1.1 Το "καθημερινό ψωμί" συλλέγεται στην ακτή
 - 1.2 Το πρωτόγονο ψάρεμα βελτιώνει τον αλιευτικό εξοπλισμό
 - 1.3 Οι αλιευτικές δραστηριότητες επηρεάζουν τις τοπικές οικονομίες
2. **Ιδρύονται βιομηχανίες & εξελίσσονται με την τεχνολογική βελτίωση**
 - 2.1 Το δίχτυ βελτιώνεται και γίνεται όλο και μεγαλύτερο
 - 2.2 Η εξέλιξη των σκαφών
 - 2.3 Ο αλιευτικό εξοπλισμός βελτιώνεται παράλληλα με τα αλιευτικά σκάφη
 - 2.4 Τα ενδύματα εργασίας των αλιέων ανάλογα των συνθηκών εργασίας
3. **Εμπορικές ανταλλαγές & επεξεργασία των ψαριών αναπτύσσουν ξεχωριστή βιομηχανία**
 - 3.1 Η ψαριά ξεπερνά τις διατροφικές ανάγκες του ίδιου του ψαρά
 - 3.2 Το εμπόριο των αλιευμάτων οργανώνεται
 - 3.3 Η επεξεργασία των βρώσιμων αλιευμάτων
 - 3.4 Παραγωγή ιχθυελαίων και ιχθυαλεύρων
4. **Οι τεχνολογικές βελτιώσεις επιτρέπουν την ιχνηλασία των ψαριών**
 - 4.1 Εμφανίζονται αλιευτικές χώρες και οργανώνονται επιχειρήσεις
 - 4.2 Τεχνολογικός εξοπλισμός στα αλιευτικά σκάφη
 - 4.3 Ασφάλεια στη θάλασσα με βοήθεια από τη στεριά
5. **Έρευνα και εξέλιξη βοηθούν στη διατήρηση των αποθεμάτων ιχθύων**
 - 5.1 Δημιουργείται η ανάγκη για ρυθμίσεις και ελέγχους
 - 5.2 Ενάλιες αναζητήσεις
 - 5.3 Ιχθυοκαλλιέργειες σε επαγγελματικό επίπεδο
6. **Τα ψάρια παίζουν σημαντικό διατροφικό ρόλο παγκοσμίως**
 - 6.1 Τα ψάρια είναι ένα απαραίτητο μέρος της καθημερινής διατροφής
 - 6.2 Τα ψάρια χαρακτηρίζονται και ως διατροφικό είδος πολυτελείας
 - 6.3 Προειδοποίηση για το μέλλον

ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

α) ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

ΕΛΛΑΔΑΣ

- Στις 26 Οκτωβρίου κυκλοφόρησε η 9η σειρά γραμματοσήμων του 2012 με τίτλο “100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ”, αποτελούμενη από 4 γραμματόσημο αξίας € 4.37, σε 120.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 10.000 ΦΠΗΚ προς € 5.90, 5.000 ανα-

μνηστικοί φάκελοι με το γραμματόσημο των € 0.62 και ένθετο σχετικό αναμνηστικό μετάλλιο έκδοσης Τραπεζής της Ελλάδος προς € 8.00, 1.500 τυποποιημένες σειρές γραμματοσήμων προς € 6.70 και 1.500 σετ Καρτών Μάξιμουμ προς € 6.40 το σετ.

- Στις 20 Νοεμβρίου κυκλοφόρησε η 4η σειρά γραμματοσήμων Αγίου Όρους του 2012 με τίτλο “ΚΑΘΟΛΙΚΑ ΙΕΡΩΝ ΜΟΝΩΝ Δ”, αποτελούμενη από 5 γραμματόσημο αξίας € 5.72, σε 40.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 6.000 διπλοί ΦΠΗΚ προς € 8.30, 3.000 σετ Καρτών Μάξιμουμ προς € 8.00 το σετ και 2.000 λευκώματα σειράς προς € 35.00.

- Στις 12 Δεκεμβρίου κυκλοφόρησε η 10η σειρά γραμματοσήμων του 2012 με τίτλο “ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 2012”, αποτελούμενη από 4 γραμματόσημο αξίας € 4.50. Η εκτύπωση

έγινε σε φύλλα των 25 τεμαχίων και σε 15.000 αυτοκόλλητα τευχίδια, εκ των οποίων τα 10.000 περιλαμβάνουν 8 αυτοκόλλητα γραμματόσημα των € 0,62 και πωλούνται προς € 4.90, και 5.000 περιλαμβάνουν 8 των € 0.78 και πωλούνται προς € 6,20.

Κυκλοφόρησαν επίσης 10.000 διπλοί ΦΠΗΚ προς € 6.20 το ζεύγος, 1.000 τυποποιημένες σειρές γραμματοσήμων προς € 6.70, 1.000 απλά λευκώματα σειράς προς € 14.00 και 1.500 σετ Καρτών Μάξιμουμ προς € 6.40 το σετ.

ΚΥΠΡΟΥ

- Στις 14 Νοεμβρίου κυκλοφόρησε η 8η σειρά του 2012 με τίτλο "Ο Κύπριος Ολυμπιονίκης Παύλος Κοντίδης", αποτελούμενη από ένα γραμματόσημο ονομαστικής αξίας € 0.34, σε 275.000 τεμάχια. Κυκλοφόρησαν επίσης 7.000 ΦΠΗΚ αξίας € 0.68.

• Στις 14 Νοεμβρίου κυκλοφόρησε επίσης η 9η σειρά του 2012 με τίτλο "ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 2012", αποτελούμενη από δύο γραμματόσημα και ένα φεγιέ συνολικής αξίας € 1.41, σε 45.000 πλήρις σειρές, 7.000 ΦΠΗΚ με τα δύο γραμματόσημα και 7.000 με το φεγιέ αξίας € 1.07 και 1.02 αντίστοιχα, και 900 σειρές Καρτών Μάξιμουμ προς € 2.56 η σειρά.

β) ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

ΕΛΛΑΔΑΣ

• Με την ευκαιρία των 90 χρόνων του Προσκοπισμού στην Ξάνθη και της Έκθεσης Προσκοπικού Γραμματοσήμου που πραγματοποίησε η Φιλοτελική Εταιρεία Ξάνθης σε συνεργασία με τους προσκόπους της πόλης, χρησιμοποιήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 2012 ειδική

αναμνηστική σφραγίδα.

- Με την ευκαιρία των 75 χρόνων από την ίδρυση της Φιλοτελικής Εταιρείας Αθηνών, χρησιμοποιήθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2012 ειδική αναμνηστική σφραγίδα.

- Με την ευκαιρία των εορταστικών εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια λειτουργίας του Αεροδρομίου της Λάρισας χρησιμοποιήθηκε στις 8 Νοεμβρίου 2012 ειδική αναμνηστική σφραγίδα.

- Με την ευκαιρία των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Λέσβου (1912-2012) χρησιμοποιήθηκε στις 8 Νοεμβρίου 2012 ειδική αναμνηστική σφραγίδα.

- Με την ευκαιρία των εορτασμών των 100 χρόνων από την Ένωση της Σάμου με την υπόλοιπη Ελλάδα, χρησιμοποιήθηκε ειδική αναμνηστική σφραγίδα στις 11 Νοεμβρίου 2012.

- Στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων "ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΕΙΑ 2012" και της έκθεσης γραμματοσήμου "ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΝΑΟΙ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ", χρησιμοποιήθηκε ειδική αναμνηστική σφραγίδα στις 19 Νοεμβρίου 2012.

ΚΥΠΡΟΥ

- C9/2012. Χρησιμοποιήθηκε 30 Αυγούστου 2012, με την ευκαιρία της Γιορτής του Κρασιού που διοργανώνει ο Δήμος Λεμεσού (Γνωστή επαναλαμβανόμενη σφραγίδα).

- C14/2012. Χρησιμοποιήθηκε από 5 έως 7 Οκτωβρίου 2012, με την ευκαιρία της Διεθνούς Φιλοτελικής Έκθεσης "SINDELFFINGER 2012" που έγινε στην ομώνυμη πόλη της Γερμανίας τις ως άνω ημέρες.

γ) ΣΦΡΑΓΙΣΤΙΚΟΙ ΔΑΚΤΥΛΙΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΑ ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ:

ΕΛΛΑΔΑΣ

- "ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΤΕ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΚΤΕΣ". Χρησιμοποιήθηκε από 1 έως 5 Ιουνίου 2012.

ΚΥΠΡΟΥ

- S13/2012. Χρησιμοποιήθηκε από 8 έως 12 Οκτωβρίου με την ευκαιρία της "Παγκόσμιας Ημέρας των Ταχυδρομείων" (9.10.2012) (Γνωστή επαναλαμβανόμενη σφραγίδα).

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

AUSTRALIA 2013 Melbourne,	10-15/05/13	Αλ. Γαληνός	210 3305086, kollecti@otenet.gr
THAILAND '13 Bangkok,	2-14/08/13	Λ. Πετρόπουλος	6947 217712, lasarosp@yahoo.com
BRASILIANA '13 Rio de Janeiro,	11-17/11/13	Γ. Θωμαρέης	6974465742, albani@tee.gr
ESPANA '13 Μαδρίτη	;	Ελλείπουν πληροφορίες	
PHILAKOREA '14	;	Ελλείπουν πληροφορίες	
DUBAI '14 Ντουμπάι	;	Ελλείπουν πληροφορίες	
LONDON 2015 EUROPHILEX	13-16/05/15	Ελλείπουν πληροφορίες	